

Брой 4 (1945)

Април 2018 г.

Година LIX, ISSN-0205-0943

Цена 0.80 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на BTS

Предстои издаването на История на BTS. По този повод приканваме туристическите дружества и индивидуалните туристи, които имат материали, текстове и снимки за организираното туристическо движение през годините, да ги изпратят в редакцията на вестник „Ехо“.

БТС проведе зимен курс за планински водачи

От 9 до 18 март в УЦ „Маловица“ се проведе курс за планински водачи – зимен профил. В него взеха участие 18 курсисти от различни туристически дружества в страната, между които 5 жени. Преподаватели бяха доц. Тодор Тодоров, Ваня Георгиева и Иона Иванова.

Курсът протече при голям интерес. Теоретичната част бе съпътствана с практическо обучение и активно включване на участниците в него. Те

направиха няколко зимни прехода, включително и нощен, в подстъпите на Маловица, построиха иглу, включиха се в ски ориентиране, бяха обучени в оказването на първа помощ на пострадал, работа с пикели, компаси, писове и др.

В края на месец април участниците в зимния курс ще преминат гържавен изпит за получаване на степен на професионална квалификация за професия „Планински водач“.

Лъчезар Лазаров

Държавно първенство по ски алпинизъм за купа „Маловица“

На 24 и 25 март 2018 г. на Маловица в Рила се проведе държавното първенство по ски алпинизъм в дисциплините отборно и спринт. Всички златни медали бяха спечелени от състезатели на СК „АлПирински“, гр. Банско - шампиони в отборната дисциплина са Никола Калистрин и Иван Геров, в спринта - Никола Калистрин и Петя Тотева при жените. Състезанието беше посветено на 50-годишнината от провеждането на първото състезание по ски алпинизъм в България (алпийско

ски рали). В събота се събраха заедно състезатели, ветерани, дейтели, за да отбележат заедно този прекрасен юбилей. На събитието присъства и Владимир Георгиев - кмет на гр. Самоков, който поздравя присъстващите и връчи Поздравителен адрес на председателя на Българската федерация по катерене и алпинизъм Петко Тотева. От името на община Самоков г-н Георгиев награди съгражданите си Младен Катранджиев и Кънчо Долапчиев - първите българи, участници в международното

ски рали в Италия през 1968 г., на което в отбор с Енчо Петков завоюват трето място.

Председателят на БФКА Петко Тотева представи подготвения видеоматериал - презентация с интересни и ценни

кадри от състезания по ски алпинизъм у нас и в чужбина. Заедно бяха изтъкнати състезатели от миналото, като Кънчо Долапчиев, Димитър Дончев, Димитър Бърдарев, Радко Марков, Ценко Хитров, Райчо Тодоров,

Борис Овчаров, Младен Катранджиев, Огнян Балджийски, Николай Грънчаров и други редом до днешните състезатели в този спорт.

Снимка: Елисавета Първанова

До
председателите на
туристическите дружества,
членове на Сдружение
„Български туристически съюз“

ПОКАНА

Съгласно чл. 26 ЗЮЛНЦ, чл. 32 (2) и чл. 33 (1) от Устава на BTS Ви каним **на 19 май 2018 г. (събота) от 11.00 часа** в залата на Специализирана болница за рехабилитация „Здраве“ ЕАД, София – Баня, ул. „Г. С. Раковски“ № 15 за участие в редовно Общо събрание на Сдружение „Български туристически съюз“,

свикано от Управителния съвет с решение, обективизирано в Протокол № 8 от 30.03.2018 г. при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет на Управителния съвет на BTS за 2017 г.
2. Отчет за изпълнението на бюджета на BTS за 2017 г., приемане на консолидирания финансов отчет за 2017 г., утвърждаване бюджета за 2018 г. и приемане на проекта за бюджет за 2019 г.
3. Отчет за работата на Инспектората на BTS за 2017 г.
4. Приемане на промени в Правилника за духовно стимулиране.
5. Изключване на членове от Сдружение „BTS“. Приемане на нови членове на Сдружение „BTS“.

Председател на BTS: Проф. д-р Алексей Стоев

**АБОНИРАЙТЕ СЕ
ЗА ВЕСТНИК
„ЕХО“**
ЗА ДА БЪДЕТЕ
ЧАСТ ОТ ТУРИЗМА

№ **255**
в каталога на Български пощи
или в Централата на BTS

Великденски детски спортен празник

На 28 март 2018 г. в град Стара Загора, в навечерието на най-големия християнски празник – Великден, Туристическо дружество „Сърнена гора“, гр. Стара Загора, и Община Стара Загора организираха и проведоха четвъртия поред Великденски детски спортен празник. Тази година участие взеха третокласници от Начално училище „Димитър Благоев“, IV ос-

новно училище „Кирил Христов“ и VI основно училище „Св. Никола“ в гр. Стара Загора. Преди началото на игрите в спортна зала „Иван Вазов“ поздравление с песни и танц поднесоха деца от подготвителна група към VI ОУ. Третокласниците премериха сили в три игри: „Приятел“ (с елементи от алпинизма, осигуряването и придвижването в двойка), „Ски ориентиране“ (комбинация между придвижването със

ски и спортното ориентирание) и „Бивак“ – игра, в която задача на малките участници беше да построят истински бивак с палатка и други туристически принадлежности. Между различните игри се проведе и родолюбива викторина с въпроси за нашите планини и история, а всеки верен отговор беше възнаграден.

Празникът премина с много смях, положителни емоции, бързина, сме-

лост, сърчност. Не на последно място, трябва да споменем и невероятната подкрепа, която публиката оказва на третокласниците в игрите. Преди да бъде обявено крайното класиране, Планинската спасителна служба, в лицето на двама спасители, показа на всички гости и участници как се действа при инцидент в планината – беше проведена демонстрация с обезбуждане „счупването“ на

мним „пострадал“ и неговото транспортиране с носилка. Всички участници спечелиха множество награди, осигурени от организаторите – купа за спечеленото място, грамота за участие, тениска, шапка и раничка с логото на туристическото дружество, както и множество спортни пособия за активен живот. Наградите връчваха заместник-кметът на община Стара Загора г-жа Красимира Ча-

хова, и секретарят на ТД „Сърнена гора“ г-жа Ваня Петкова. Главната цел на празника – да се забавляват истински деца и да им се покаже пътят към активност на открито и в планината, беше постигната. С нетърпение ще очакваме следващия детски празник на ТД „Сърнена гора“ в началото на юни, който ще се проведе на хижа „Морулей“.

Даниел Йорданов

Равносметката на ТД „Ибър“ за 2017 г.

Членовете на Туристическо дружество „Ибър“ в Долна баня се събраха и проведоха годишното отчетно събрание на 115-годишната планинска организация. Тя е първата селска планинска организация в нашата страна и първото туристическо дружество в Софийско.

В началото с едноминутно мълчание бе почетена паметта на наскоро починалия доайен на туристическото движение в рилския град и бивш хижар Методи Свиленов.

Отчет за работата на Управителния съвет на Туристическо дружество „Ибър“ през отминалата юбилейна година направи председателката Елена Сухарева. Успешна и богата на разнообразни туристически прояви отново е била дейността на долнобанската планинска организация. Десетки са походите, излетите и направените екскурзии до редица наши и извън страната природни и исторически забележителности, като традиционно в годишния календар са отбелязани празникът на левурдата – дивия чесън, празникът на Рила и масовото изкачване на връх Мусала, празникът на патрона на дружеството връх Ибър, празникът на билките Еньовден, празникът на долнобанската баница и младото вино и други.

Ръководството на дружеството за отчетната година е провело общо пет заседания на членовете на Управителния съвет, на които са обсъдени и взети решения относно дейността и стопанисването на двете хижи „Венетица“ и „Гергиница“. В момента в дружеството редовно

членуват общо 97 души, като през годината е събран общ членски внос в размер на 1079 лева.

След отчета за финансовото състояние на дружеството, изнесен от председателката на инспектората Боряна Троянска, последваха изказвания на някои от присъстващите членове за проблемите и работата в дружеството. С болка и загриженост всички те говореха за отсъствието на младите хора в работата на събранията, за съвместната работа с тях и ръководството и тяхната туристическа дейност и т.н. Сред взелите участие в обсъжданите теми и проблеми бяха София Янкулова, Стефан Велков, Елена Джамбазова, Григор Пандов и други.

Събранието продължи с приемане на богата програма за проявите на долнобанските туристи през настоящата година, като някои от тях по традиция ще бъдат съвместно с туристите от дружество „Планинар“ от съседния град Костенец.

Председателката на туристическо дружество „Ибър“ Елена Сухарева ще бъде представителят на долнобанската планинска организация в предстоящите форуми на БТС.

Любомир Кузев

Заседание на Обществения съвет към министъра на туризма

На 27 март в Грандхотел „София“ се проведе първото заседание на Обществения съвет към министъра на туризма. На срещата бяха представени целите на Обществения съвет и участниците в него бяха запознати с правилата за организацията и дейността му. Обсъдиха се предстоящи промени в Наредбата за изискванията към местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения и за реда за определяне на категорията във връзка с промените в Закона за туризма. Обсъдени бяха и промени в Закона за изменение и допълнение на Закона за

туризма, в т.ч. и Туристическия инспекторат.

В заседанието взеха участие министърът на туризма Николина Ангелкова, зам.-министърът Ирена Георгиева, експерти от Министерството на туризма, представители на университетите в България, обучаващи в направление „Туризм“, представители на хотелиерския и ресторантьорския бизнес и всички обществени организации в сектор „Туризм“. Българският туристически съюз участва със свой експерт.

Лъчезар Лазаров

Годишно отчетно събрание на ТД „Белите брези“

В мразовития 24-и ден на месец март членовете на ТД „Белите брези“ – Борово, проведоха своето годишно отчетно събрание. На него бе представена книгата „С песнопойка в планината“ – автор Хаджи Здравко Ангелов, секретар на дружеството. За издаването помогнаха: Евгени Алексиев – член на ръко-

водството, Александър Здравков и председателят на ЗК „Горазд“ – Стефан Гатев.

След изчерпване на дневния ред туристите отпразнуваха настъпването на пролетта.

Радослав Рачев,
председател на ТД

Пътешествие „Реселец‘2018“

Двудневно обикаляне из Искърския пролом, Калейца и Деветашкото плато

24 март 2018 г. (събота)

От Казанлък, през Севлиево, Луковит, Реселец, Карлуково, до гостоприемниците на Чифлика

Въпреки застрашителните оранжево-корови прогнози за снежни виелици, на разсъмване в 6:12 ч. 147 експедиционери от Туристическо дружество „Орлово гнездо“ – Казанлък, потеглиха с 3 автобуса и 6 коли. Най-малките участници бяха Вихрен Топалов – на 11 месеца, Димитър Желязков – на 1 година и 8 месеца, и Николина Милкова – на 5 години, а доайени – Стоянка Кочешева – на 80 години, и Пенка Узунова – на 83 години.

В центъра на Севлиево разгледахме Паметника на Свободата, построен през 1894 г., и Часовниковата кула от средата на 18 век. До всяка забележителност има големи табла със снимки и обяснение за обекта. По предварителна уговорка с кмета на Реселец Митко Митов на площада, в 11:00, ни чакаха Красимир, Боян и Стефан. Те ни поведоха покрай остатъците на хижа „Момина скала“, в каньон, по част от стар римски път, свързвал Улпия Ескус със Сердика. През борова гора, покрай останки от римски къщи, видяхме Отсечената скала – голям, леко наклонен монолитен блок с размерите на десететажна сграда. (Девоичката Ресела не пожела да приеме чуждата вяра и се хвърлила от върха на скалата. От мъка камъкът се разцепил.) Нататък има интересни скални фигури – „Гьдулката“, „Огнището“, „Каменната река“. Обикаляйки хълма, отново стигнахме до хижа и по стъпална пътека, през ниска гора и див чешмир, се качихме на Градището, с останки от постройки, табла,

беседка, слънчеви батерии и уебкамера. Отгоре се вижда част от каньона, „Срутилището“ и „Гьдулката“. Слязохме до возилата и се превърлихме северозападно от селото, по пътя за Бресте. На десния бряг на едноименната река са скалните образувания Купените, подобни на кукли конусоподобни пилони, образувани преди 50 милиона години след оттеглянето на топло море.

По стръмна, хлъзгава пътека се спуснахме до долната част на Реселския водопад Скока. Наслоеният варовик е образувал козирка и може да се минава зад падащия воден стълб. Върнахме се от десния бряг, прескачайки реката, и изпълихме до колите. През Червен бряг и Луковит, преди Пещерния дом, покрай кариера и каменотрошачна фабрика, минахме Искра по многосводест мост и паркирахме до него.

По трасето на преместената на левия бряг жп линия, виждайки в далечината скалата с отвор Провратеник, за 40 минути отидохме до водолей с 3 стубела. Тук, по време на Второто българско царство, е имало голям манастир „Викторова лъка“, около който са възникнали скалните манастири „Света Марина“, „Св. Безсребреници Дамян и Козма“ и „Св. Никола“ (Глигора). За последния започва бетонно стълбище с високи по 40 см стъпала с трамбован залеген сняг и парапет от дясно. За 10 минути се качихме до молитвенна площадка с нови стенописи за житието на светеца.

По дървени стълби се стига до покрива на каменна църква. Върнахме се до рейсовите и се придвижихме до разклона на Пещерния дом. През разкаляната поляна отидохме до пещерата Свирчовица. По дървена стълба минахме през преддверие с грамадни, сложноформестни камъни, слязохме в долната зала с лепкава кал. Покрай пещерняшки палатъчен лагер отидохме до грамадната с двете окна пещера Проходна. Минахме през Карлуково, където през 1898 г. е роден Чародейт на българското хоро – Дико Илиев. През Троян и Бели Осъм влязохме в снежното курортно селище Чифлика. Експедиционерите бяха разкарани до различни места за нощуване.

25 март 2018 (неделя)
От Чифлика, през Калейца, крепостта „Состра“, Крушуна и пещерата „Стълбицата“, до Шипка и Казанлък

Снежено, слънчево утро. Потеглихме в

10:30. През Троян и Калейца, след мостче спряхме на отбивка. По коларски път стигнахме след 300 м до водопада Скока, висок около 12 м. Под него има красив, дълбок 4 метра вир. Нагоре по реката минахме на десния бряг и по разкален, глинест път намерихме Малкия скок, Големия вир и Минералния извор.

Видяхме римската крепост „Состра“ (от старогръцки – пояс, превръзка, преграда), построена върху руините на тракийско селище. „Состра“ е била укрепление на военна кохорта от около 1000 души и важно военно място по древния път Ескус – Филипопол. Освен крепост, останки от която са видими и днес, „Состра“ е била голям крайпътен пункт, със селище, разположено извън крепостните стени. Строителството на крепостта започва през 147 г. по заповед на император Антонин Пий и по време на съществуването си е била разрушавана неколкратно и възстановявана отново (за последно през V век).

На Крушунските водопади бяхме от 13 до 14:05. Пълноводие, снежен декор и красота.

В Кърпачево стигнахме в 14:40. От южния край, по макадамов път, на 3 км югозападно от селото намерихме пропадната пещера „Стълбица“. Наречена е заради стъпаловидното ѝ развитие в дълбочина, както и заради поставената в миналото дървена стълба, по която се е слизало до пещерната

зала. Разположена е на една от наклонените плоскости на Деветашкото плато. Сега се слиза по стабилна метална стълба с перила.

Вътре могат да се видят куполни сталагмити, гъбо- и тортоподобни сталактони и синтрови езера.

От Кърпачево тръгнахме в 16:40. При изкачването към връх Шипка слънчевият ден свърши и се смени с мъглива заскреженост. На площада в град Шипка ни очакваха кметът г-жа Панайотова и секретарката на читалището Деница Василева. Христо Ангелов разказа за 12-те пътеки, тръгващи от подновения начален маркировъчен стълб

с 3 табели и карта. В ремонта участваха Тихомир Кавръков, Георги Иванов и Мехмед Окан. Приветствие към планинарите поднесе кметът на Шипка и преряза трицветната лента на подновения съоръжение. Туристите от Вокална група „Ехо“ изпяха „Весело е в планината“. Валентин Узунов изсвири и хоро, което се игра от екипажа на автобуса, и в 19:47 отпътувахме. Завършихме пътешествието на площадчето зад пощата в 20:20 ч. Изминати бяха 567 км с превозни средства и 22 км зимно-пролетни пешеходни преходи.

Текст и снимки:
Христо Ангелов

Вероника Николаева Николаева е студентка по археология в СУ „Св. Климент Охридски“, на 23 г. от София. Когато е била в първи курс в университета, заедно с приятеля си се включват в НД „100 НТО“. Най-силно впечатление, разбира се, са ѝ направили обектите, свързани с археологическите забележителности. Стоте печата събира в рамките само на две години.

116 години ТД „Трапезица – 1902“

Туристическо дружество „Трапезица – 1902“ членува в Българския туристически съюз, Българската асоциация за алтернативен туризъм, Националната асоциация за детски и младежки туризъм и чрез своите клубове в българските федерации по туризъм, алпинизъм, катерене и ориентирание.

Дружеството пълноценно участва в обществен живот на града и страната с инициативи и богата дейност, свързани с развитието и популяризирането на туризма, туристическите спортове, екологията, културните традиции, с утвърждаването на идеите за активен живот в хармония с природата.

Вековната туристическа традиция на Велико Търново

Дружеството е основано на 17 март 1902 година от група ентузиастични, последвали призива на Алеко Константинов за отгик сред природата. Те приканват съвременниците си да опознаят туристическите и историческите забележителности на България и да съдействат за утвърждаването на толерантността, познанието и духовното развитие чрез активен здравословен и емоционален начин на живот.

Моско Москов, Стоян Коледаров, Цоньо Герганов, Леон Филипов, арх. Георги Козаров, Йордан Кулелиев, Стефан Върлев, Стоян Бояджиев,

Димитър Геров, Михаил Петков, Тотю Дюлгерев, Христо Шипчанов, Деян Станков, Георги Исапов (Хондро), Кръстьо Никол и още много имена могат да бъдат добавени към първостроителите на туристическото движение във Велико Търново. Те неуморно, с думи и дела, привличат към движението все повече и повече последователи.

По своя характер туристическата дейност в началото е културно-просветна и родолюбива, инициативи за изучаване и съхраняване на историята, представяне на театрални и оперни постановки, вечеринки, забави, концерти и излети сред природата, благотворителни акции. Това, което днес наричаме туристическа борса, води началото си от онези възторжени дни на „Седмицата на туризма“, провеждана всяка пролет и изпълнена с интересни инициативи, популяризиращи туристическата дейност.

Въпреки че Туристическо дружество „Трапезица“ не е първото по учредяване в България, много са инициативите, които тръгват от него:

- 13.12.1903 г. - Благотворителен бал във Велико Търново, средствата от който се използват за залесяване на поречието на река Янтра и хълмовете около града. Впоследствие балът се превръща в една от традиционните благотворителни инициативи на Дружеството, възстановена в съвременната му история през 2007 г.

- 1904 г. - по иници-

атива на дружество „Трапезица“ се създава археологическа секция към местния клон. Издирени, проучени и описани са много местни старини. В специални витрини са изложени снимки на исторически и природни забележителности от околностите на Велико Търново.

- 1904 г. - открива се безплатна ученическа спалня по инициатива на арх. Георги Козаров, на втория етаж на прогимназията, в къщата на братя Паница. Отпечатани са и първите туристически рекламни материали.

- 1905 г. - организира се общоградски излет до Царевец и Трапезица, а на традиционния благотворителен бал през декември за пръв път прозвучава туристическият марш „Балкани, дигайте се“ по текст на Кирил Христов и музика на Иван Константинов. Този марш е химн на туристите и до днес.

- 1907 г. - издава се Туристически пътеводител, чиято подготовка започва още през 1905 г. с безвъзмездния труд на Леон Филипов, арх. Георги Козаров, Никола Марков, Димитър Багрилов и инж. Христо Сапаров. Постъпленията от 4-хиландния тираж са определени за изграждане на първата туристическа хижа в България – на Царевец.

- 24 май 1922 г. - осъществяване на първата туристическа хижа в България „Трапезица“ на хълма Царевец, която се превръща в приютелен център на културно-просветната

дейност на туристите.

- 1925 г. - опити за проникване, изучаване и описване на околните пещери от доц. Рафаил Попов, който проучва Магарското плато и открива Омуртаговия надпис при Чаталар.

- Издава се списание „Турист“.

- 14 юли 1960 г. - първи ученически поход от Тумок до нос Емине с водач учителя Любомир Войников.

- 25 октомври 1960 г. - откриване на първия скален заслон в местността Устето. Пуска се тролей над Устето.

И днес, водеща е ролята на дружеството в развитието на пешеходния туризъм, ориентиранието, алпинизма, катеренето, ски-туризма, ученическият туризъм, водните спортове, планинското колоездене, художествената самодейност.

Сред традиционните общественоразлични дейности на Туристическо дружество „Трапезица-1902“ е оформянето, маркирането и обезопасяването на туристически маршрути и пътеки в околностите на Велико Търново. През 2013 година благотворителната кампания е посветена на възстановяване на най-популярните маршрути. Дружеството се грижи за поддържането на екотоптеки в региона с дължина над 200 км.

Значими събития и клубна дейност

От създаването си до 1946 година туристическото движение в България се определя като културно-просветно. Събитията от септември 1944 година драстично променят концепцията за развитие на туризма и въпреки съпротивата на туристическите дейци, ръководени от тогавашния председател Цоньо Герганов, дейността на дружеството е ликвидирана, уставът и демократичните традиции на управление са погасени, предприемчивият дух на туристите не се толерира.

След 1957 година туризмът започва да се възобновява, но вече като масова спортна дейност, развиваща се в секции към заводи, предприятия и училища.

През 1970 година е открит новият Туристически дом „Трапезица“, популярен сред великотърновци със сладкарница „Еделвайс“, а сред гостите на града – като туристическата спалня с най-красив изглед.

Най-дългогодишните са традициите в пешеходния туризъм. През 2009 година Клубът по пешеходен туризъм и туристически спортове при ТД „Трапезица-1902“

чества 100 години от основаването си с откриване на фотоизложба и представяне на юбилеен сборник. Няма кътче в България и на Балканите, което великотърновските планини да не са опознали. През 2017 г. те изкачиха първенеца на Австрийските Алпи – вр. Гросглокнер (3798 м).

Наред с масовите туристически прояви се развиват и дейности, свързани с високи спортно-технически постижения.

Представители на Клуба по спортно ориентиране „Трапезица-1954“ са републикански, балкански, европейски и световни шампиони. Първият шампион на България при мъжете от Туристическо дружество „Трапезица - 1902“ е Ангел Ганцаров, през 1972 г. Днес сред младата смяна ориентироващи - медалисти са Григор Карауванов, Валентин Шишков, Елица Атанасова и др. В съвременната си история клубът е традиционен домакин на Държавни първенства и Национални купи.

Представители на Алпийски клуб „Трапезица-1957“ осъществяват множество изкачвания в страната и чужбина – Памир, Кавказ, Алпите, Андите, Хималаите. В състава на Национална алпийска експедиция през 1989 г., представител на клуба Петър Панайотов изкачва осемхилядника Анапурна в Хималаите.

Изключителен успех за клуба в състезателното катерене са домакинствата на състезания с международен характер - шест Балкански първенства, пет Европейски купи, три Световни купи и едно Световно първенство, както и ежегодните домакинства на Държавните първенства и купи. Сред медалистите в европейски и световни шампионати са Калин Гърбов, Милан Видуновски (АК „Еделвайс“), Цвета Кожухарова, Благовест Лазаров (АК „Еделвайс“) и др. Някои от тях днес са изявени тренъри на младата смяна в катеренето.

През 2017 година гържавен шампион при жените е Юлия Керимедчиева.

По инициатива на Дружеството във Велико Търново се построява най-голямата изкуствена катерачна стена на Балканите. Разработват се и се описват катерачни маршрути при манастира „Света Троица“ и Устето. Издаден е „Водител за катерачи“ с около 300 маршрута.

Фирма „Уолтопия“ дава нова изкуствена катерачна стена на дружеството, която е монтирана в спортния

комплекс на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ през 2014 година.

Ски алпинистите се представят успешно още с първите си стартове през 1968 г. Сред изявените имена в близкото минало са Христо Шипчанов, Веселин Долчинков, Христо Ненков, Георги Димитров, Веселин Стефанов, Петър Петров, следвани от носителите на отличия от Държавни първенства Тодор Тодоров, Николай Гузински, Росен Босев и Стефан Петров от АК „Еделвайс“ - Кулифарово. Всяка година на 3 март клубът по ски-туризъм участва в националната проява „Ски-поход на свободата“ - Шипка.

Макар по-късно развит във времето, Клубът по воден туризъм към Туристическо дружество „Трапезица-1902“ има своето значимо присъствие както в национални и международни прояви, така и при обучението на деца и младежи.

Николай Терзиев е първият участник на клуба в Международната Дунавска регата през 1971 година. През 2001 година участниците в международната гребна проява са с актив от общо 3518 км, съответно Боряна Иванова 555 км, Людмила Тодорова 883 км и Светлана Георгиева 2080 км. Всяка година гребци от клуба участват в ТИД.

Състезателите от Клуба по планинско колоездене при ТД „Трапезица-1902“ са сред водещите в страната в този спорт и заемат призови места в състезанията в различни дисциплини. Клубът е традиционен участник в Спортно-туристическите празници „Ксифор“, почиства и маркира нови трасета за крос-контри и спускане.

Клубът на туристите ветерани е активен участник в проявите от плана на дружеството – Осмомартенския женски поход, пролетните и есенните кампании „Движи се и победи“, празниците, концертите, изложбите и много други.

Клубът си сътрудничи с Клуба на пенсионера и Регионалния исторически музей във Велико Търново, а като член и деен участник в инициативите на Българската федерация на туристите ветерани, традиционно е домакин и на част от тях.

Сред съвременните приоритети на Туристическо дружество „Трапезица-1902“ е обогатяването и разнообразяването на дейностите с децата и младежите. През 2006 година към дружеството се учредява Комисия за ученически туризъм,

In memoriam

На 16 март почина Васил Иванов – нашият отличен музикант и приятел на хор „Планинска песен – Филип Аврамов“ и участник в Йодлеровия състав към хора. Музиката, която изпълваше живота му, радваше много хора. Васко беше част от голямата общност на туристите. Поведението му в живота и на сцената беше израз на неговата всеотдайност

към туристическото хорова изкуство, към семейството и приятелите. Завинаги у нас ще останат спомените за незабравимите му изпълнения. Клавишите потрпяха под неговите пръсти и той превръщаше песента в творение.

Неговият музикален талант и приносът му към туристическото хорова изкуство го поставят

завинаги в позицията на един раздаващ се чувствителен човек, с когото ние общувахме с удоволствие и когото ще помним.

Почивай в мир, приятелю!

От БТС и Сдружението на туристическите хорове в България, от ТД „Еделвайс“ – София, и приятелите

която координира дейностите на училищните туристически клубове във Велико Търново. През 2017 година те са 8 на брой – 8 4 основни, 3 средни училища и Дома за деца, лишени от родителски грижи. С тях се организират походи, спортно-туристически празници, летни и зимни лагери и училища сред природата, реализират се дейности по проекти.

С учителите-туристи ежегодно се провежда есенен обучителен семинар с практически занятия в планината и опознаване на подходящи маршрути. През 2007 година, в партньорство с ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", е издаден сборник с доклади и съобщения „Туристически и спортни практики в училище“ в помощ на педагози и родители.

От 2001 година в партньорство с Община Велико Търново, програма „СИНДИ“ и Младежки дом се провежда кампания „Движи се и победи“ (пролет и есен). Проведени са 33 кампании, с общ брой участници 18 016 деца, ученици и възрастни хора, в т.ч. и 378 семейства. Най-голяма активност е регистрирана при учениците на възраст до 14 години.

Възраждат се и културно-просветните и творческите инициативи, започнати от първостроителите на туризма в България. Тук се включва не само богатата дейност на туристическите хорове към дружеството, но и организирането на регионални и национални изложби и конкурси, издаването на книги и документални филми, поддържането на интернет страница на дружеството.

Някои от печатните издания на ТД „Трапезица-1902“ са:

- „Сто години Туристическо дружество „Трапезица-1902“;
- Туристически маршрути в региона на Велико Търново (карта);
- „Здравей, Ксилифор“ (брошура);
- Туристическа карта на град Велико Търново – музеи и културно-исторически обекти;
- „Туристически и спортни практики в училище“ (сборник доклади и добри практики);
- „50 години Спортен клуб по ориентиране“ (брошура);
- „50 години Алпийски клуб „Трапезица“ (сборник);
- „100 години Клуб по пешеходен туризъм“ (сборник);
- „40 години Туристически хор „Еделвайс“ (сборник);

- „10 години съвременни училищни клубове по туризъм при ТД „Трапезица-1902“ (брошура);

- ПЪТЕВОДИТЕЛ – 17 туристически маршрута в Община Велико Търново (електронно и двуезично печатно издание – 2015 г.).

Към туристическо дружество „Трапезица-1902“ има сформирани няколко хорови формации. Вече 45 години успехите и творческия заряд на членовете на смесен хор „Еделвайс“ и мъжката формация към него са в основата на богатата концертна дейност. Заедно с дамския хор на туристите ветерани „Света гора“ те заслужено се радват на овациите на многобройните почитатели на туристическата песен при ежегодното си представяне в националните песенни празници „Песните на България“. Очарование внасят и изпълненията на детската вокална група - „Патиланци“ при СУ „Емилиян Станев“.

В партньорство с Професионална гимназия по туризъм „Д-р Васил Берон“ и Асоциация на енолозите в България ежегодно се провеждат инициативите „Ден на производител“ и „Енговден на Ксилифор“.

Съвместно с Община Велико Търново, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Областният съвет на БЧК, плувният клуб „Етър“ и ТД „Трапезица - 1902“ всяка година провеждат национален турнир по водно спасяване „Любен Кантарджиев“.

Благотворителните инициативи на дружеството са сред най-значимите му прояви. През 2017 г. е направен кът за отгих с беседка и барбекю.

Постиженията на ТД „Трапезица-1902“ и неговите клубове често са сред новините – и когато се възстанови Коледният благотворителен бал, и когато се залесява, и когато компетентно се включват към акциите на Планинската спасителна служба и кампаниите в партньорство „Движи се и победи“.

През 2009 година се осъществява и една от най-значимите инициативи в съвременната история на дружеството – откриването на Музей на туризма и туристическите спортове в туристически учебен център „Момина крепост“, Ксилифор. Проектът е реализиран в периода 2006-2009 година в партньорство с Регионалния исторически музей, Регионалната народна библиотека

„П.Р. Славеиков“ и Държавния архив – Велико Търново.

От 2011 година Дружеството в партньорство с ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и Катедра „Скулптура“ към Факултета по изобразително изкуство провежда ежегодно „Младежка скулптурна колония - Ксилифор“ с подкрепата на Община Велико Търново по програма „Изкуство и култура“.

Младите творци под ръководството на проф. Стефан Лютаков, проф. Коста Денев и доц. Георги Минчев създават скулптурни композиции като „Добрият змей“, „Златната ябълка“, „Къщата на Баба Яга“, „Сцена библиотеката“, вхожен знак към местността „Ксилифор“, „Приказните герои“ и много индивидуални творби от гърбо, камък и метал. По този начин не само им се дава възможност за изява, но и пространството на Ксилифор се превръща в изложбена зала на открито.

С почит към богатото и славно минало, с поглед към бъдещето, ние, членовете на ТД „Трапезица-1902“ приветстваме всички с нашия девиз „Живейте пълноценно!“

УС на ТД „Трапезица - 1902“

ТД „Добруджанец“ проведе отчетно събрание

На 23 март 2018 г., съгласно Устава на дружеството, се проведе годишно отчетно събрание на ТД „Добруджанец“. През 2017 г. работата на УС бе насочена основно към честване на 60-годишния юбилей на дружеството. През последните 10 години ежегодно се учредяват клубове „Млад турист“ в училищата в града. Основна заслуга за това има както УС, така и учителите в тези училища – Румяна Стоянова, Ганка Колева, Кина Иванова, Минко Кирчев, Славка Драгнева от СУ „Н. Вапцаров“, Васил Добрев от ОУ „Хр. Смирненски“. Учредени бяха и клубове „Младежки туризъм“ към дружеството, в които влязоха млади любители на природата. Клубовете „Млад турист“ от училищата проведоха състезание с туристическа насоченост – бързо разкачване и скатаване на палатка, построяване на бивак, състезание за най-правилно подредена раница, викторина с въпроси за дейността на ТД „Добруджанец“. На всички участници бяха раздадени фланелки с надписи „60 години ТД „Добруджанец“, а

отборите победители от различните състезания получиха футболни и баскетболни топки, раници, федербали.

По повод на юбилей през месец май ни гостуваха колеги туристи от ТД „Черноморски простори“, гр. Варна, ТД „Добротица“, гр. Добрич, ТД - гр. Търговище. Бе проведен поход от с. Изворово до с. Дрян. В него участваха и ученици от училищата, както и членовете на нашето дружество. Гостите ни имаха възможност да посетят музея в с. Красен, където разгледаха експонати от живота и битата на добруджанци, снимки и творби на Йордан Йовков. Направихме си пикник край блатото на с. Дрян, а по-късно се събрахме за юбилейно тържество.

Част от членовете на дружеството взеха участие в мероприятия на колегите от дружествата в Североизточна България – „Добруджа и морето“, гр. Добрич, „Буина кръб“, Разград, ТД „Търговище“. Това са вече традиционни срещи и по възможност те ще продължат.

Планово се организираха и проведоха национален поход в чест на Деня на народните будители и празниците на града; „Автопоход на дружбата гр. Генерал Тошево – Болград (Р Украйна) – Тараклия (Р Молдова)“, екскурзионно летуване - обиколка на България. Традиционният автопоход за приключване на годината проведохме до местността Пчелина край Разград.

Председателят на ТД „Добруджанец“ подчерта, че планът за честването на юбилей бе осъществен благодарение на финансовата подкрепа на Община Генерал Тошево и спонсори. В плана за работа през 2018 г. най-голямо внимание се отделя на дейността за приобщаване на повече младежи към туристическата идея. Младите хора са бъдещето на дружеството, ето защо трябва да се търсят форми за популяризиране на дейности с историческа и туристическа насоченост.

Димо Димов, председател на ТД „Добруджанец“, гр. Генерал Тошево

104 години от първия поход на Кюстендилските туристи

И тази година на 2 април с поход до местността Ючбунар туристите от ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил, поднесоха цветя на паметника на туризма и отбелязаха с песни, стихове и приветствия 104 години от първия организиран поход.

На 25 март 1914 г. 20 души - ученици от кюстендилската Мъжка гимназия, в една беседа на градската градина основават младежко туристическо дружество „Руен“ с председател Кирил Цонев. Приема се, че тази дата е началото на организирания туризъм в нашия край.

В близост до паметника се намират групата секвои,

които миналата година станаха любимо гърбо на България в конкурса „Дърво с корен – 2017“. Тази година секвоите представиха България в международния конкурс „Европейско дърво на годината 2018“, където се класираха на 8-мо място.

Туристите отново се гордосаха до секвоите и направиха безброй снимки на вековните дървета.

Честит празник, уважаеми членове на ТД „Осогово“ и приятели на планината!

Силвия Михова, ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

Добрата новина

Само няколко дни след като се зачиха с бяло-червената мартеница, долнобанци вече се радват на първите предвестници на пролетта - щъркелите. Въпреки снега и лошото време двойката дългокраки бяха съгледани от десетки хора да летят в небето над центъра на рилското градче и бяха посрещнати с радостни възгласи и пожелания за здраве и късмет през годината. И както повелява традицията, първите съледвачи бързо свалиха и завързаха на плодно дръвче бяло-червените мартеници.

По време на Седмото международно преброяване на белия щъркел в Долна

баня природозащитниците преброиха общо 26 щъркелови гнезда и толкова гнездящи щъркелови двойки, които създадоха, естествено, и поколение. Организаторите и журито на това преброяване отличиха с поощрителна награда колектива на народно читалище „Рила-1898“ в Долна баня.

Припомням, че преди 19 години Долна баня спечели първото място и получи специална грамота и парична награда за преброяните 21 щъркелови гнезда и гнездящи щъркелови двойки в организирания първи национален конкурс за селище с най-много щъркелови гнезда през далечната 1999 го-

дина.

Три поредни години Долна баня бе организатор и домакин на Международния екофестивал „Зелена вълна 21 век“ за филми и телевизионни преда-

вания, като победителите получаваха приз - статуетката „Щъркелово гнездо“.

Любомир Кузев

Активна 2017 година за ловешките туристи

Туристическо дружество „Стратеш“ проведе годишното си отчетно събрание с доклад на председателя на Управителния съвет Светослав Генков, констатиращ повишена активност, нарастване броя на проявите, свързани с високотландски, исторически и културен туризъм, повишена стопанска дейност и членска маса от 520 души.

Заложените в Календарния план за 2017 година 28 туристически прояви, включително една в чужбина, бяха осъществени с участието на общо 922-ма души.

В ежемесечните „Зелени недели“, еднодневни туристически походи, през 2017 г. се включиха 356 души. За сравнение през 2016 г. те бяха 228 – резултат, недвусмислено водещ до извода, че тази масова форма на туризъм набира все повече привърженици на историческото и културното ни наследство и природни красоти в по-ниските части на страната. Посетени бяха Деветашкото плато, Еменският каньон, Хотнишкият водопад и екопътека, Реселешката екопътека, карстов регион Карлуково, Черни връх и Боанската църква, корабът „Радеецки“, исторически забележителности в Свищов и Велико Търново – реставрираната крепост „Трапезица“, античните градове Ескус и Нове, манастирите в област Габрово, Люлякова разходка по хълмовете на Ловеч.

За съхраняване на историческата памет и почит към делото на Васил Левски бяха

проведени две прояви – поход на 26 декември до „Пазимост“, в деня, в който Левски напуска Ловеч и извървява последния си път на свобода до Къринското ханче, и традиционният поход на 19 февруари, подкрепен от Община Ловеч до Къринското ханче. За целта бе ушито специално знаме с лика на Левски и рекламни тениски с лика на Апостола и емблемата на Туристическо дружество „Стратеш“, Ловеч. Въпреки лошото време проявите бяха масово посетени, включително от млади хора – ученици от Езикова гимназия – Ловеч. В последната взеха участие над 60 човека, включително представителят на УС на БТС Атанас Сивков.

В привлекателните, високотландските, три- и петдневни походи в Рила, Пирин, Родопите през 2017 г. участие взеха 413 души. Проявата в Р Гърция събра 44 членове, като по-голяма част от тях достигнаха връх Митика, 2917 м н.в., в планината Олимп. Всички участници в тази проява посетиха и прочутите манастири „Метеора“, също Солун, планината Беласица, Самуиловата крепост, Рупите и останалата с най-добри спомени от всичко видяно и преживяно. За пръв път се организира тридневна проява в Северозападна България с основната цел изкачването на връх Миджур, 2168 м н.в., на границата със Сърбия, и посещение на други обекти.

Продължи успешната работа за популяризиране на

туризма сред децата и учениците. За поредна година ТД „Стратеш“ организира детски обучителни лагери през февруари на Беклемето с 21 участници в ски училище и през юли 2017 г. на хижа „Дерменка“ с 44 участници – млади планинари.

И през 2017 г. по крайна необходимост и инициатива на г-н Иван Пенчев, член на УС и ПСС, отряд Ловеч, с финансовата и материална помощ на НП „Централен Балкан“, както и със средства на дружеството, бяха подменени повече от 110 информационни табели в посока хижа „Дерменка“ и се монтираха три нови маркировъчни стълба в района на билната пътека от Беклемето до хижа „Дерменка“ в израз на грижата на нашето ТД и ПСС, отряд Ловеч, за безопасното и сигурно преминаване на туристите в този опасен на моменти район.

През 2017 г. членовете на Клуба на туристите ветерани към ТД „Стратеш“, чиято цифра наброява 119 човека, също проведоха много и разнообразни мероприятия, пример за задружността, човешките взаимоотношения и идеите на туризма, на които са се посветили.

През 2017 г. гвукратно бе сменен наемателят на хижа-та на дружеството „Дерменка“. Извършени бяха редица ремонти в кухнята, столовата и сградата, които бяха нужни и неотложни за доброто на всички посетители и туристи.

Сериозни затруднения и проблеми отчете ТД „Стратеш“ в поддържането на стопанските си обекти. Извършена бе техническа експертиза за състоянието на Туристически дом „Стратеш“. Предвид перспективите за неговото бъдещо

експлоатиране и затруднено стопанисване от страна на дружеството, Общото събрание реши, че този обект може да се отдаде за срок до 25 години за експлоатиране при условия, договорени от УС. Търсят се инвеститори и наематели и за обектите: ресторант „Юзината“ и хижа „Баш Бунар“ до Пресечената скала над града.

Въпреки трудностите на времето ТД „Стратеш“, едно от най-старите граждански сдружения в Ловеч, което не е прекъсвало дейността си от основаването си през 1902 г., продължава своята активна дейност и печели нови почитатели на прекрасната българска природа и достойна история, ценности на туризма, завещащи ни от Алеко Константинов.

Д-р Дарина Петрова,
член на УС на ТД „Стратеш“

Пътищата невинаги ни отвеждат до места с гръмки имена и забележителности. Случва се, че най-интересните находки са на една ръка разстояние, откъдето тръгваме. Разбира се, стига да се сетим и да се отбием.

Тръгнахме от Кюстендил в посока Дупница и на седловината на основния път за село Локвата и с. Блато започна нашият преход. В литературата Разметаница не се причислява към Конявската планина, а ако трябва да сме прецизни – не се причислява към никоя планина. Има и из-

точници, които считат Разметаница за шести дял на Конявската планина с най-висок връх Поглед (965,2 м). Името „Разметаница“ много точно определя и неговия характер – разхвърляна била и заоблени върхове, коларски пътища и малки махали. Достъпът до самия връх е забранен и ние продължихме в посока селата Циклово и Каменик. От високото към местността Асар се насладихме на интересните скални кули и пирамиди, изградени от конгломератни скали и пясъчници, издигащи си над изгостените дърве-

Поглед от връх Поглед

та на склона. Уговорихме се да ги разгледаме и отблизо, но това ще е в следващата ни разходка. Повървахме още малко и още малко, докато не се оказахме на една голяма панорамна поляна с изглед без край. Тревата, току-що раззеленила се, омагьосваше с аромата си, а на места вече се подаваха минзухари, кукуряк, теменужки, синчец. Ние, естествено, изключително жадни да обходим не само с поглед цялата панорама, която се разкриваше пред нас, се отпразвихме към село Вуково. Поспяхме за отдух и снимки на параклисчето „Свети Спас“. Малко и кокетно, непретенциозно. Вътре също нямаше стенописи, но имаше малък олтар, свещник, няколко икони, донесени вероятно от миряни, и усещане за спокойствие, чистота и божествено присъствие. След кратка почивка, поехме отново. Село Вуково се оказа пълно с изненади. Преди селото разглеждахме скалните пещери, наречени от местните Пещерите на баба Вида. Старото има на Вуково е било „Вакаво“, което означава църковно място.

Няма запазени писмени сведения за възникване на селото, но се смята, че то е едно от старите селища в областта. Свидетелство за това са откритите археологически паметници в района на селото – антично селище, некропол и късноантична крепост. Крепостта се намира на 1,5 км югозападно от селото, върху възвишение, известно под името „Чуката“, в местността Градището. В най-високата част на крепостта има останки от черквата „Св. Георги“. Според легендата селото се е местело няколко пъти, което личи от отдалечеността на двете махали (горна и долна). В подкрепа на това говорят откритите медни съдове сред зидовете на черквата „Св. Архангел Михаил“, намерени са грамадни делви и върхове от копия до руините на старинната черква „Св. Георги“, както и останките от средновековните храмове „Света Богородица“ и „Св. Спас“. По време на турското робство Вуково влиза в хаса Бобошево като българско село под надзора на местен спахия от съседно село. Тази

относителна свобода и липса на турци в селото е позволила на населението да съхрани своята християнска вяра и традиции. Доказателство за това са множеството запазени християнски храмове, някои от тях доста добре запазени с уникалните си стенописи – черквата „Света Петка“ (1598 г.), други добре запазени външно, но вече със значително увредени стенописи – черквата „Св. Никола“ (1557 г.), и за жалост има и такива, от които са останали само руините и основите на зидовете им – „Успение Богородично“ и „Св. Иоан Рилски“. В селото има много оброчища и има всички перспективи за развитието на селски, културен и религиозен туризъм. То е едно възшебно място. Място, към което винаги нещо ще ни тегли. И ако имате път натам, непременно го посетете. Освен страхотна почивка, там може да се насладите и на много красиви места, които да посетите. Като за един ден разходка хич не е зле, нали!

Силвия Михова, секретар на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

Иван Петров на 85 години

Инж. Иван Василев Петров е роден на 10.04.1933 г. в София. Той завършва VI Софийска мъжка гимназия, а след това Геодезическия факултет на тогавашния ИСИ (сега УАСГ), специалност „Геодезия, фотограмметрия и картография“. Още незавършил, е назначен в ПО „Картпроект“, където се дипломира през 1957 г. В тази институция работи до 2008 г., заемайки различни длъжности (последните 15 г. е управител на „Картография“ ЕООД).

Иван Петров е основоположник на туристическото картографиране у нас. Той е автор на всички туристически карти, издадени у нас между 1958 и 1982 г. Впоследствие като ръководител-сектор, началник-направление и зам.-генерален директор полага усилия за създаване на кадри в областта на туристическата картография и стил, характерен и отличаващ българските туристически карти.

Той посвещава времето си извън работа в полза на туризма. Дълги години активно помага на БТС. Член е на Републиканската комисия по маркировка, вземайки активно участие в изготвяне на кадастралните карти за маркировките в нашите пла-

нини и в изготвянето и отпечатването на Правилника за маркировка на туристическите пътища в Република България.

Успоредно с ежедневните си задължения той се посвещава и на хуманното дело на планински спасител. В продължение на 29 г. е планински спасител, участник в голям брой спасителни акции - в това число в издирването и намирането на бившия министър на външните работи Иван Башев.

Носител е на много отличия - „Заслужил деятел на БТС“, Медал „Алеко“ (2 пъти), „Заслужил маркировач“, „За заслуги към БТС“ - I степен, „Заслужил деятел на БЧК“ (2 пъти). За дейността му в ПСС многократно е награждаван с отличията на МРРБ. Носител е на наградата „Златното перо“ - 2006 г.

Богатият му професионален и житейски опит го правят желан партньор във всякакви мероприятия и проекти, свързани с туризма.

Под негово редакция са излезли досега повече от 470 издания - карти и атласи с туристическа тематика: Туристически атлас на България, Атлас „100 Национални туристически обекта“, Автомобилен атлас на България, Пътна карта на Европа,

Автомобилна карта на България, Билките в България, Гъбите в България, Рибите в България, Дивечът в България, Рила, Пирин, Витоша, Родопи, Западна Стара планина, Средна Стара планина, Източна Стара планина, Странджа, Плана, Лозенска планина, Голо бърдо, Осоговска планина, Средна гора, Сла-

вянка, Панорамните карти на зимните курорти Банско, Боровец, Пампорово, Алеко, Панорамите на „Албена“, „Златни пясъци“, „Св. Елена и св. Константин“, „Слънчев бряг“, „Дюни“, „Елените“, Северното черноморско крайбрежие, Южното черноморско крайбрежие и още десетки други. Всички тези карти са пре-

търпели многократни издания.

Иван Петров продължава да твори в областта на картографията, издаването на туристически карти и туристическа литература.

Да му пожелаем здраве и дълголетие!

Инж. Данчо Лазов

Илия Георгиев катери планините и на 90 години

90-годишният Илия Георгиев е доайенът сред членовете на клуба на туристите ветерани „Любен Брънеков“ в Ямбол. Преди дни сред приятелите от клуба той отпразнува влизането в десетото десетилетие от живота си. Активен турист е повече от 25 години. Всичко започнало с покана от приятели да иде с тях на разходка в планината. Но няма нищо случайно. „Това ми беше в кръвта“, казва бай Илия, който и по-рано бил физически активен - карал велосипед. Тръгва късно из планините, тъй като преди това в живота му има много проблеми. „Имах син, който живя 22 години, без да мръдне, без да проговори“, споделя той. Времето, прекарано в планината, за него е като лекарство за душата, но и за физиката. В подкрепа на последното споделя, че е преживял инсулт, инфаркт, има дискова херния. Лекарят му казал, че велосипедът и туризмът са го спасили, „но че е така, аз и сам го чувствам, без никой да ми го казва“, категоричен е моят събеседник. Като допълнение към факторите за дълголетие в добро състояние на духа и тялото, той бързо допълва: „И добри приятели; в живота си цигара не съм пукал, никога

не съм се напивал.“ Със сигурност към списъка може да се добави и добронамереност, защото другарите му от клуба са категорични, че няма човек, на когото да не е помагал.

Като турист е преброял всички по-големи родни планини - Рила, Родопите, Стара планина, Странджа. През последните месеци сам си определя времето и разстоянието, ограничил се е само до Бакаджица и Карандила, но затова пък е там всяка седмица. Продължава редовно да кара и велосипед.

Най-паметният случай в туристическото си битие, който той определя едновременно и като страшен, и като смешен, е първият път, когато бил в Стара планина в района на хижа „Соколна“. Една жена от групата си счутила крака, останал да ѝ помага. „24 часа патихме с нея“, обобщава преживяното. Така се случило, че вечерта останал съвсем сам, понеже един човек останал с пострадалата, останалите тръгнали да търсят хижа, било тъмно, нямало никакви комуникации. Илия вървял с тояга в тъмното, за да се предпази, паднал в пропаст от метър и половина височина, рани-

цата му се разпиляла. Помислил си, че е счупил таз, но за щастие не било така, събрал сили и продължил. Когато го намерили, не можел да говори, но запазил присъствие на духа. Веселото станало вечерта - като си лягали, а то било вече на разсъмване, започнал да се съблича. Туризмът, с който бил в една стая, го попитал защо е без долни гащи. Бай Илия сам не повярвал, защото си знаел какво има на себе си. А то се оказало, че от безбройните падания и ставания бельото му

се скъсало, всичко се насъбрало около него закуп - „като индианците“, оброчно описа гледката моя събеседник, та по ластика намерил остатъка от гащите си. „Обичам веселите работи, обичам да разказвам“, уточнява той. Илия Георгиев знае наизуст много стихотворения, включително и целия Ботев - това е известно на приятелите му туристи и те често го карат да рецитира.

Светлана Чамова

Росен Димитров Матеv е носител на златна значка от Националното движение „Опознай България - 100 НТО“. „Баща ми ме запали преди много години. Цялото ми семейство участва, брат ми също е носител на златна значка. Не мога да изброя само един любим обект, по принцип много обичам Родопите и с удоволствие посетих обектите там. Ако мога да дам някаква препоръка към БТС, тя е да включвате повече природни забележителности, защото страната ни е много красива и така повече хора ще се насладят на нейната хубост.“

На Трети март под заветния връх Свети Илия

„Човек без родина е като гърбо без корен“, казват хората. Вероятно малцина разбират силата на това клише, но който е живял в чужбина, той знае. Десет месеца минаха, откакто съм се завърнала, ама сякаш душата ми не се е отпуснала и още се придържам към западния модел на дисциплина и преувеличена скромност. И къде другаде може човек най-добре да се отприщи и да се завърне към първичното, ако не в Родопите! Именно и затова в Деня на Освобождението на България реших да отида в село Ягодина и да разгледам туристическите местности, които, с голям срам си признавам, не бях посещавала.

Още докато пътувахме с автобусчето към хижа „Тешел“ в Западните Родопи, се питах как може да не съм виждала тази красота досега, че дори и на снимка. Пътувайки с веселата група на Туристическо дружество „Етрополе“, се зарекох, че от тук насетне по-често трябва да общувам с хора планинари! Същите такива сърцати хора ни очакваха в хижата, от други туристически групи бяхме от цяла България. Още преди сервирането на вечерята, от отсрещната маса един грамаден балкански мъж подаде с гърления си глас тон за родопска песен. Другарите му не закъсняха да го подкрепят, а аз даже още не си бях наляла вино, че да си отпусна стегнатата душа и да запя с тях. Но тук, в Балкана, е така, за такива работи не се чака покана... Още на първата ми чаша вино вече всички ставахме на крака и

пеехме „Хубава си, моя горо“. Всяко от дружествата започна да поздравява гостите с песен от техния си район. А аз, докато си наливах втората чаша, засмени жени със зачервени бузи чевръсто отместваха столове и маси, за да освободят място за хората. И докато още чакахме да ни сервират храната, в хижата вече звучаха фолклорни песни, лееше се вино и беше започнало надиграване с тан-

ци. Е, да, ама на другия ден ни очакваше планинско надпреварване, от село Ягодина до връх Свети Илия, и аз реших да пазя сили. Нали съм си новобранка... Оставих шумното веселие в приличен час и си отидох в стаята, за да си подготвя не толкова подходящата екипировка на планински турист. На следващата сутрин, Трети март, в 7:00 часа сутринта станах да закуся и разгря за предстоящото

състезание.

Въпреки че си бях казала, че няма да се сила много, тъй като нямам никакъв опит с преходи в планината и съм дошла да ми е приятно, спортният хъс си го имаше. Преди да се отправим към старта на състезанието, хората явно ме съжалиха, че съм неподготвена за планината, и един по един започнаха да ме оборудват - един ми даде гети, друг ми даде гъждобран, трети ми взе раницата да не ми тежи. Организаторите ни раздадоха спортни номера и български трибагренчета по случай празника. По случайност именно на 3-и март получих номер 3, а за всеобща изненада завърших трета в моята възрастова категория. След малко време горе на поляната, дали от звуците на гайдите, дали от ракията, дали от чистия въздух, дали от телешкия курбан, дали от приповдигнатото настроение на всички, вече се бях окрилила и усещах празника истински. Участвах активно в организираниите спортни игри, наслаждавах се на пригответия планински чай от риган, мащерка, мента и мурсалски чай, направих снимки от връх Свети Илия и Орлово око, въргнах се в снега като малко дете и в Деня на Освобождението се чувствах истински свободна. На следващия ден напуснахме хижата и след като закусихме пържени филийки с ягодово сладко, се отправихме към Ягодинската пещера. Докато чакахме да ни пуснат вътре, групата туристи вече ме бяха приели като тяхно чадо, обясняваха ми къде ще ни е следващият преход и как задължително трябва да уга там и там. Даже ми купиха книжката със 100-те туристически

обекта, понеже споделих, че нямам такава. Докато чакахме да влезем в пещерата, въртнахме няколко хорца за настроение, а като стана време, наобиколихме професора пред входа на пещерата, за да ни разгада каските. Професор Тодор Тодоров е преподавател в Смолянския филиал, шегодия планинар, с блага усмивка и тънко чувство за хумор. Явно ме усети, че съм ентузиаст, и ме определи за водач на групата. Голяма радост! Планински турист, ама пък водач! Удобно ме използва като извинение, когато минавахме през кални пътеки, че, видиш ли, аз съм ги прекарала оттам, а и да си призная, калните и мръсни пътеки сякаш повече ме привличаха. На воля се калях, но и отговорно изпълнявах задачите на водач. Привилегията да вървя пред групата, мога да проучвам пътищата на пещерата, да предупреждавам да внимават с прилепите, да „избирам“ посока и да изучавам отблизо произведението на изкуството, които природата стоици години е сътворявала, отключи нещо в мен. Нещо, което там си е било, ала сякаш винаги съм го отлагала за по-нататък и все съм се оправдавала с времето и ангажираността. След като излязохме от Ягодинската пещера, си купих мурсалски чай, хапнах пататник, направих си списък за туристическите принадлежности, които трябва да си набавя, и си обещах пак да дойда в Родопите. И ще дойда. Нали имам още 99 печата да събирам.

Мая Николова
Доц.г-р Тодор Тодоров –
планински водач и водач
в неосветената част на
Ягодинската пещера

Подновена планинска маркировка в Шипка и Енина

Поставените през 2005 г. начални маркировъчни стълбове с карти и табели в Шипка и Енина бяха подновени от планинарите на Туристическо дружество „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък, с помощта на кметствата в гр. Шипка и с. Енина.

В южната част на Шипченския площад (GPS координати: N 42°42'43.96"; E 25°19'57.60") на черно-жълт стълб са сложени три ламаринени стрелки и една цветна карта (формат А3). Те дават началото на пътеките към Малуша, Орлово гнездо, връх Свети Никола, прохода Шипка, връх Малък Търсонец, местността Харманите, опознавателния маршрут на основоположника на залесяването в България - Вожели, заслон „Мушатка“, почивните бази на Голяма Градица и Качица, хижа „Бузлуджа“ (през Качица) и хижа „Бузлуджа“ (през Босилковец). За подновяването съдейства кметът на Шипка г-жа Василка Панайотова, а реставрационностроителните дейности извършиха Тихомир Кавръков, Георги Димитров, Н. Ангелова. На западната спирка на Енина (GPS координати: N 42°40'04.14"; E 25°24'16.71") и централната спирка на Енина (GPS координати: N 42°40'02.75"; E 25°24'29.89") бяха подновени 2 стълба, две цветни карти и три стрелки.

Оттам започват пътеките към хижа „Бузлуджа“ (през Алени чучури), хижа „Бузлуджа“ (покрай Катуните), Кръста, хижа „Младост“, заслоните Кайзера, Операта, Оазиса, Раев кладенец, Урумбейца, връх Жълти бряг и хижа „Българка“.

Компютърното проектиране бе от дизайнера Мехмед Окан от фирма „ВИФОР“. Работата бе извършена от маркировачите Иван Петров и Христо Ангелов.

Христо Ангелов

Дряновската екопътека

Дряновската екопътека е изградена през 2000 г. Тя започва от Дряновския манастир и продължава по протежение на реките Андъка и Дряновската река. Преминува през интересна местност, където се намира и красивата пещера „Бачо Киро“. Продължавайки по Дряновската екопътека, ще преминете местността Боруна, където се намира и нос Боруна. Преди да тръгнете по Дряновската екопътека, разгледайте Дряновския манастир, поседнете на Пейката на любовта и се освежете в някое от многото водопадчета наоколо. Ще ви бъде интересно да се разходите и из китния град Дряново - родното място на майстор Колю Фичето.

Негованска екопътека

Негованската екопътека е първата създадена екопътека в страната, която е обновена през

2001 г. Минавайки по нея, ще имате възможност да се насладите на отвесни скали, живописни гледки, стръмни пътеки и мостчета. Ще видите и водопада Момин скок, който е висок около 10 м. Той образува спокоен воден басейн, в който можете да ловите риба и да си направите пикник. Интересна забележителност в околността е и Еменската пещера.

Южнородопската екопътека

Южнородопската екопътека започва от река Хайдушки дол и минава през три села – Ягодина, Борино

и Чала. Екопътеката включва три реки в себе си – Хайдушки дол, Буйновската и Дяволската река. Забележителностите, които не бива да пропускате, са водопадите на Хайдушки дол и скалният природен феномен - Дяволският мост, а също и ждрелото на Буйновката река. В близост се намират Ягодинската и Харамийската пещера, пещерата „Дяволско гърло“ и Триградското ждрело.

Крушунска екопътека

Крушунската екопътека е най-късата в България. Тя минава покрай Крушунските водопади, които са обявени за защитена зона. В близост са село Крушуна и град Летница, които се намират в Ловешка област. По Крушунската екопътека можете да разгледате отблизо красотата на Крушунските водопади и езерцата, които образуват. Екопътеката

включва система от стъпала и мостчета, по които може да се изкачите до Крушунската пещера, която ще ви плени с дълбоките си езера и интересни скални образувания.

Трънска екопътека

Трънската екопътека е съвкупност от две по-малки екопътеки, които включват красивите ждрела на реките Ерма и Ябланица и е разположена в Пернишка област. Тази екопътека се завършва напълно през 2002 г. Можете да избирате между няколко маршрута, които са с различна трудност и ще ви отнемат различно време. В зависимост от маршрутите можете да стигнете до Трън или село Банкя, което е богато на минерални извори и в него се намира първият открит басейн в страната. Други ва-

риантите са да видите с. Ломница, връх Китка, Мечи дол и Манастирището.

Копренска екопътека

Копренската екопътека се състои от няколко етапа с различна степен на трудност. Разположена

е в област Монтана. Намира се на 131 км от София. Екопътеката минава покрай три реки, които образуват два известни водопада - Дуршин и Воден скок. Общата дължина на екопътеката е 20 км, които можете да изминете за около 5 часа. Препоръчително е да вземете водач с вас, тъй като някои части от трасето са доста трудни за преминаване.

Врачанска екопътека

Врачанската екопътека се намира в Северозападна България. Други имена, които се използват за нея, са екопътека „Боров камък“ или Згориградска екопътека. Тя започва от село Згориград и завършва на хижа „Пършевица“. Екопътеката минава

покрай река Лева във Врачанския Балкан и стига до водопада „Боров камък“. Врачанската екопътека минава зад водната завеса на водопада и се изкачва до неговия връх. Други забележителности, които можете да посетите в околността, са Природният парк

Врачански Балкан, пещерата Леденика, Лакатнишки скали и скалният феномен „Ритлите“.

Екопътека „Бяла река“

Екопътека „Бяла река“ е разположена в Северо-западна България на 8 км от Калофер. Тя минава по протежение на каньона на едноименната река. Пътеката започва от бивак „Бяла река“, който се намира в близост до Калоферския манастир. Екопътека „Бяла река“ е с обща дължина от около 2 км и минава по госта мостчета и стълби. Посоката на движение е към хижа „Рай“, а крайния пункт на пътеката се определя от началото на резерват Дженгема. Интересни забележителности в района са Женският и Мъжкия манастир в Калофер. Може да разгледате и местността Гюлечица.

Хотнишка екопътека

Хотнишката екопътека се намира в близост до село Хотница. Самата пътека започва от Хотнишкия водопад, който е един от най-живописните водопади в страната. Екопътеката минава по поречието на река Бохот и стига до извора ѝ. Има мрежа от стълби и мостчета, които ще ви отведат до крайната точка на екопътеката. В началото на екопътеката при Хотнишкия водопад има още обособен кът за пикник.

Фани Петрова

Посетете Търговищкия край

Търговище посреща своите посетители с гостоприемството на възрожденските български градове. Много от ресторантите и механите са разположени в стари градски къщи с камини и с лозница на двора. Там се предлагат вкусна местна кухня и прочутите търговишки вина. Своите гости очакват седем хотела в централната част на града. В местността Парка се намират модерните хотелски комплекси „Белия кон“ и „Рай“, които разполагат с условия за спорт и отпих сред природата

В близост се намират хижите „Младост“ и „Соколите“, многобройни къщи за гости и вили за селски туризъм.

Миналото на Търговищкия край

Търговищкият край е кръстопът на цивилизации и културни влияния от праисторически времена. Проучените селищни могили от епохата на енеолита в Овчарово, Поляница, Подгорица, тракийските некрополи и светилищата, античните крепости и селища очертават културните пластове на изключително богато историческо наследство. Сред забележителните археологически находки се открояват уникалната енеолитна култова сцена

от с. Овчарово, разнообразни идолни колекции, образци-шедьоври на тракийското изкуство, находките от известния тракийски некропол край с. Кралево, най-ценната и известна от които е златната украса на конска сбруя. Проучванията в местността Манастиря, южно от село Драгановец, разкриват руините на уникален археологически комплекс - тракийско светилище на бог Аполон и Херос от II-IV век, византийска петкорабна базилика от V-VI век.

Мисионис

Мисионис е автентичен паметник на ранновизантийската (V-VII век) и средновековната (IX-XIV век) българска култура, град с ключова роля в търговията между България и Византия, с важно значение за отбраната на средновековните български столици Велики Преслав и Велико Търново. Местна легенда свързва мястото с победата на българския хан Крум над византийския император Никифор.

Мощните укрепления с кули обграждат над 120 декара площ, руините на 4 християнски храма, жилищни, търговски и представителни сгради.

През XII век арабският пътешественик Ал Идриси го описва като „... голям, многолюден, цветущ град“. В годините на своя разцвет градът

е прочут търговски и християнски духовен център, разпрострян на над 700 декара. В края на XIV век крепостта е разрушена и градът е безмилостно ограбен и опожарен от османските завоеватели.

Ески Джумая

Продължителят на древния Мисионис – град Ески Джумая (тур. - стар, петъчен пазар), наследява хилядолетния град-крепост. Под това име градът за първи път се споменава през 1573 г. в османските регистри. От 1658 г. вече е административен център, а от средата на XVIII век градът се превръща във важен стопански център на Дунавския вилает. По това време се заселват много българи, които дават тласък на културния и икономическия подем. Развиват се занаятите и търговията. През 1851 г. е построена първата църква „Успение на Пресветия Богородица“. Откритото в края на XVIII век килийно училище през 1846 г. е преобразувано в светско. За него през 1863 г. е построена нова сграда, където е учителствал възрожденецът Петко Рачов Славейков. Старият български квартал „Вароша“ се отличава с многоцветните фасади на фамилните къщи на заможните търговци и занаятчии.

След Освобождението Ески Джумая поема по пътя на ев-

ропеизацията и напредъка. Традиционното занаятчийско производство преминава в

ча в пролетните дни на всяка година вниманието към Търговище. Първото „Изложение

индустриален подем, създават се първите промишлени предприятия. Първият благоустроителен план поставя началото на съвременния град. Строят се училища, околийска болница, водопровод, прокарват се нови улици. През 1934 г. град Ески Джумая е преименуван в Търговище.

Традиционен пролетен панаир „Изложение – Търговище“

Днешното име на града – Търговище, е ехо от славата му на един от най-старите и оживени търговски центрове в пределите на България и Османската империя от 40-те години на XVIII век.

Прочутият Ескиджумайски пролетен панаир се провеждал на специално отредено място, където ежегодно отваряли врати над 1200 дюкяна. През 60-те години на века панаирът вече е един от най-известните и събира по 30-40 000 търговци и посетители от цяла Европа, Азия и Северна Африка. В „Пътуване по Европейска Турция“ известният английски пътешественик Е. Спенсер твърди: „Около средата на миналия (XVIII) век в България и Тракия най-важните бяха панаирите в Ески Джумая и Сливен. Препоръчах на спретнатите лондонски дюгенджии да идват в България и вземат уроци от там.“

След Освобождението - по предложение на финансов министър на Княжество България Григор Начович, панаирът е възстановен с княжески указ от 10 януари 1880 г., който повелява на 1 май, по стар стил, всяка година в града да бъде организиран търг.

Силата на вековната традиция продължава да привли-

– Търговище“ е открито на 11 май 1992 г. в рамките на традиционния пролетен панаир. В залите на художествена галерия „Никола Маринов“, на площ от 800 кв. м, своята продукция демонстрират над 120 производители, търговци и представители на български и чуждестранни фирми. Търговското оживление е съпътствано от богата културна и увеселителна програма. Знакът на панаира е петлето - символ на пролетното пробуждане на града.

Природни забележителности

Живописната местност Парка и гористите склонове на Предбалкана обгръщат като зелена огърлица от изток, запад и юг град Търговище. Над 30 са защитените местности, паркове и природни феномени - Изгликина поляна с естествено находище на лечебна изглика и местността Сивирджи баир, изпъстрена с червените и жълтите камбанки на изчезващия вид „урумво лале“, вековните гъбови гори по склоновете на „Петка балкан“ и „Игризова кория“, природните феномени „Белият кон“ и „Водопада“. Дървентската пещера с най-богатата колония прилепи в България, пещерите „Марина дупка“, „Орлова дупка“, проходът „Боаза“ и още десетки забележителности в околностите на града привличат любителите на природата. Туристическият информационен център и четири екопътеки, изградени преди повече от 10 години по европейски проекти, правят достъпа до тях лесен и приятен.

Константина Моллова

№ 39-6 Ждрелото на река Ерма

Ждрелото на река Ерма е красива местност, която се намира на 5 км от град Трън. От него води началото си Трънската екоптека с дължина 13 км, която ще ви разкрие живописните гледки на реката. Ерма извира от сръбската планина Власина и минава 25 км през територията на България, за да се влее отново в сръбската част на река Нишава. Там тя образува един от най-величествените проломи в цяла Югоизточна Европа - Погановския пролом, който се намира край стария български манастир „Св. Йоан Богослов“.

Ждрелото е с дължина около 100 метра и ширина в най-тесната част около 5 метра. От двете страни на реката се издигат отвесни скали с височина около 150-200 м.

За туристите и природолюбивите е изградена специална екоптека, която започва от южния край на каньона. Маршрутът е с дължина 13 км и минава през дървени мостове над река Ерма, продължава през тунел, прорязан в скалата, а зад него се спуска по 35-метров дървен мост, след който започва изкачване на западната скала на ждрелото. Най-интересните и атрактивни обекти по трасето на екоптеката са двете ждрела - на река Ерма и на река Ябланица.

Гледката, която се открива от екоптеката, спира дъха с внушителните си скални образу-

вания в речните ждрела, пенливи водопади и водни прагове.

Ждрелото на Ерма е резултат от хилядолетното ерозионно действие на реката, която е прорязала дълбока теснина във варовика. Преди повече от век, по-

сещавайки това ждрело, големият български писател Алеко Константинов възкликва възхитен: „Какво, Швейцария ли?“

Ждрелото на Ерма е обявено за природна забележителност през 1961 г. с цел опазване на уникални скални об-

разувания. Но тук забележителна е и живата природа. Само на няколко квадратни километра се срещат десетки дървесни, храстови и тревни видове. Някои от тях са изключително красиви, като например люлякът през месец май или

смадликата през септември и октомври, а най-вече изключително рядката, срещаща се само на Балканския полуостров райхенбахова перуника, която може да се види през месец юни.

Птичето царство също впечатлява със

своето богатство – тук се наблюдават интересни видове, като бял щъркел, осяод, ливаден блатар и др. От бозайниците тук се срещат видра, малък подковонос, голям подковонос, европейски вълк, рис и др. Земноводните са представени от голям гребенест тритон, жълтокоремна бумка и др.

За да се насладите на скалните феномени, които образува река Ерма по пътя си, може да изберете два маршрута. Единият е Трънската екоптека, която води началото си от асфалтовото шосе на град Трън. Походът ви ще отнеме около 8 часа, изпълнени с вълнуващ преход по малко дървено мостче, черен път с интересен тунел, след който следва и второ дървено мостче. Когато стигнете края, там ще ви очаква величествена панорама към самото ждрело на река Ерма. Ако сте любители на по-екстремните преживявания, тогава за вас е подходящ маршрутът от село Банкя. Пътеката ще ви постави пред истинско предизвикателство от стръмни изкачвания и слизания, преминавания през мостове и стълби. Ще трябва да се промушите и между двете огромни канари, които са просечени от река Ерма. Ако и това не ви стига, може да си организирате и скално изкачване по над 10 алпийски катерачни маршрута.

Туристически маршрути до Рилския манастир

Рилският манастир „Свети Иван Рилски“ е изграден в долината на Рилска река при водослива ѝ с река Друшлявица на 1147 м н.в. Основан е през X век от отшелника Иван Рилски. Манастирът е най-внушителният и монументален паметник на българската култура и архитектура, духовен и книжовен център от епохата на Възраждането. Той е част от паметниците, включени в Световното културно и историческо наследство на ЮНЕСКО заради впечатляващата си архитектура, ценни стенописи и икони.

Манастирът има редовни автобусни връзки с градовете Рила, Благоевград, Дупница, София. Възможности за нощувка има в самия манастир, в скромна туристическа спалня в близост до манастира или в луксозни хотели. На 7.5 км североизточно от него в местността Кирилова поляна има туристическа база.

Рилският манастир е свързан с много туристически маршрути, които ще опишем в два последователни броя на вестник „ЕХО“. В настоящия брой предлагаме на читателите маршрути с изходни пунктове Благоевград, Дупница и Сапарева баня. **МАРШРУТИТЕ СА ЛЕТНИ.**

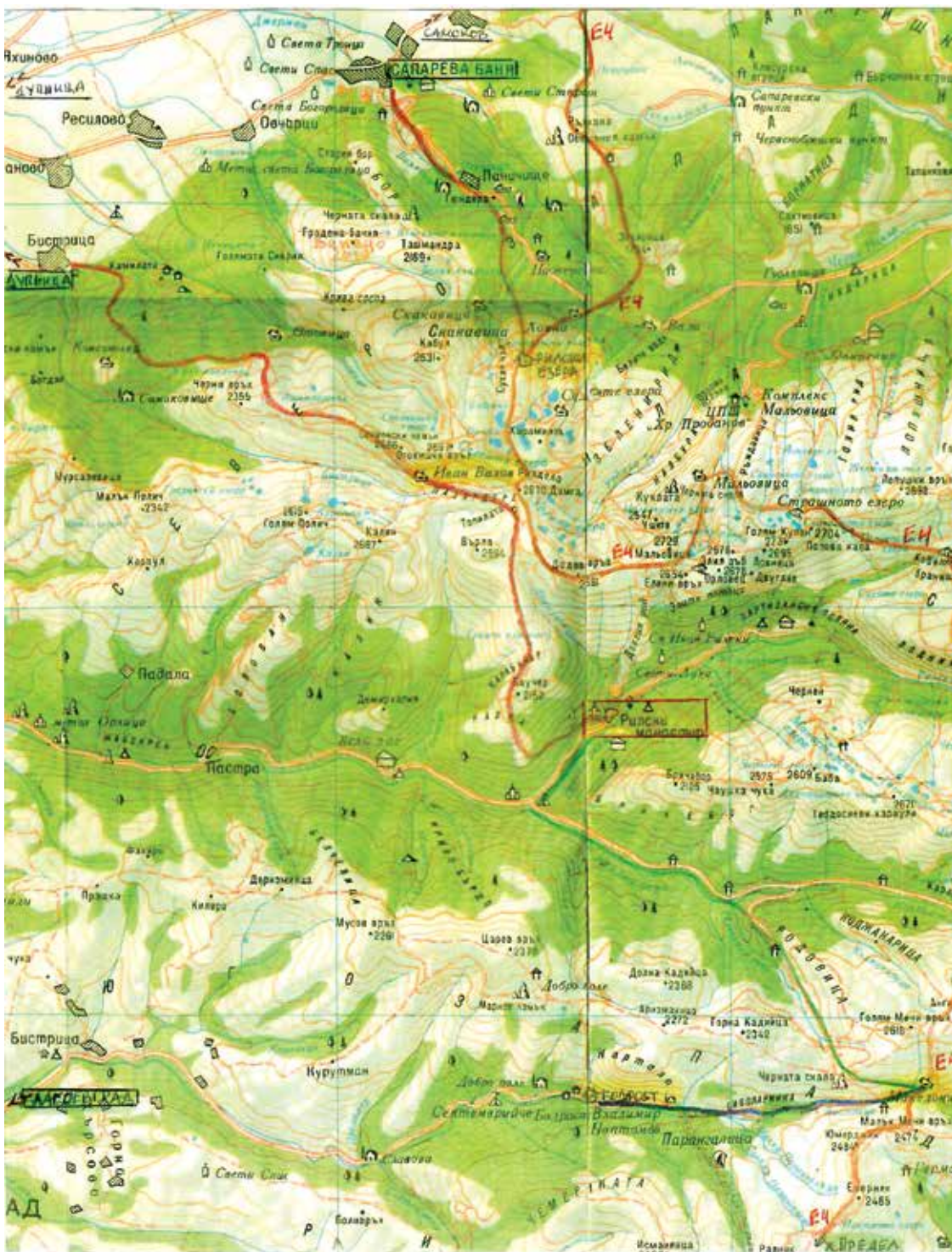
МАРШРУТ 1. Благоевград – хижа „Богрост“ (28 км) – хижа „Македония“ (3.30 часа) – Рилски манастир (6 часа)

От Благоевград асфалтовото шосе следи долината на Благоевградска Бистрица в източна посока към летовището „Богрост“ (28 км) и местността Картала (32 км). В летовище „Богрост“ се намира хижа „Богрост“ (1280 м н.в., 40 места, самостоя-

телни и общи тоалетни и бани, локално отопление, туристическа столова, ресторант).

Пешеходният маршрут за хижа „Македония“ започва от местността Картала. От Карталска поляна пряката пътека (синя маркировка) пресича многократно завоите на стръмния каскаден път. Той продължава към местността Биволарника, достига обширна поляна Говедарника и завършва в местността Червената скала. Към седловината Бялата пръст и хижа „Македония“ пътеката стръмно се изкачва по склона вдясно на реката и след около 40 минути (2.30 часа от Карталска поляна) достига хижа „Македония“ (2160 м н.в., 40 места, вътрешни тоалетни и бани, локално отопление, собствено ел. захранване, туристическа столова, бюфет).

За Рилския манастир се тръгва от хижата в североизточна посока (зелена маркировка). В същата посока е и пътеката по билото на Цареввръшкия дял. След около 15 минути се достига седловина, източно от връх Марков камък. Тук двете пътеки се разделят. Пътеката, която се следва за Рилския манастир, се спуска на север, пресича началните потоци на Радовичка река и продължава през алпийски ливади между клекови гнезда. По-надолу навлиза в гората и с много серпентини стръмно по склона слиза в долината на Радовичка река, като следва десния ѝ бряг. Пътеката постепенно става коларски път, преминава по мост над Радовичка река, достига водослива ѝ с Илийна река и след около 6 км пътят излиза на основното асфалтово шосе от Рилския манастир за гр. Рила в местността Кулата. Оттук до Рилския манастир по шосето

Рилския манастир

в североизточна посока са 3 км (общо 6 часа).

МАРШРУТ 2. Дупница – с. Бистрица (5 км) – хижа „Иван Вазов“ (6 часа) – Рилски манастир (5.30 часа)

Село Бистрица се намира на 5 км югоизточно от Дупница в подножието на северозападните рилски разклонения. От селото пряка пътека в югоизточна посока се изкачва до шосето за горския дом и достига местността Влашка бара (45 минути). От Влашка бара много стръмен черен път се изкачва сред гора през местността Влашки колиби към обзорната Бачийска поляна, заградена от иглолистна гора (2 часа). Тук се намира сградата на бившата хижа „Комсомолец“. От поляната пътеката навлиза в гората и с няколко завоя набира височина. След първия завой над хижата се отделя пътека за хижа „Отовица“. За хижа „Иван Вазов“ пътеката, очертана с червена лентова маркировка, завива на югоизток в гората, а от нейния край – със стълбова маркировка. След 35 минути пътеката извежда на седловинната поляна Бел кладенец със студен извор

(1 час от Бачийска поляна). Оттук се отделя наляво (северозапад) друга пътека за хижа „Отовица“. От Бел кладенец пътеката за хижа „Иван Вазов“ завива рязко надясно, след 15 минути се изкачва на друга седловина поляна, а след още 10 минути се достига малък превал в южното подножие на Черни връх (3.25 часа от с. Бистрица). От превала следва 10-минутно спускане, а след него за 20 минути се изкачват склонови поляни (4 часа). След това се пресича река и в югоизточна посока, следейки маркировъчните стълбове, се излиза на ясно оформена седловина на Отовишкото било (4.15 часа). От седловината пътеката се прехвърля на южната страна на билото, прекосява дол под седловината и в югоизточна посока се насочва първоначално с леко изкачване, а след това продължително по хоризонтал към хижа „Иван Вазов“ (6 часа). **Хижа „Иван Вазов“ е на 2300 м н.в., 100 места, собствено ел. хранване, вътрешни тоалетни и бани, туристическа столова, кухня, бюфет.**

За Рилския манастир се тръгва в източна посока по маркираната с червена лента и стълбова маркировка пътека през обширния циркус Голямо Пазардере. По-нагоре пътеката прехвърля ниския Пазардеренски рид, прекосява циркуса Малко Пазардере и навлиза в мочурливата **седловина Топилата**. Траверсира се източният склон на връх Върла, прехвърля се билото на Черни рид (Карабунар) и се продължава по западния му склон. Минава се край извора Граден кладенец, навлиза се в горски участък под връх Баучер и след ливадите в местността Равна пътека достига букова гора. От билото пътеката рязко завива в североизточна посока, продължително се спуска по склона на Павлов дол и по гористия склон вляво от шосето достига паркинга пред западната врата на Рилския манастир.

МАРШРУТ 3. Сапарева баня – летовище „Паничище“ (10 км) – хижа „Пионерска“ (5 км) – хижа „Рилски езера“ (25 минути с лифт) – седловина Раздела – Рилски манастир (6.30 часа)

Най-бързо до хижа „Рилски езера“ може да се достигне с автомобилен транспорт по асфалтираното шосе Сапа-

рева баня – Паничище – хижа „Пионерска“ (15 км). От хижа „Пионерска“ за хижа „Рилски езера“ изкачването със седалковия лифт е 25 минути.

Пешеходен маршрут: Сапарева баня – Паничище – местността Зелени преслап – хижа „Рилски езера“ – 5 часа

От центъра на Сапарева баня се тръгва в югоизточна посока, на два пъти пътеката пресича асфалтовото шосе за Паничище и по долината на река Валявица се влиза в курортното селище Паничище (2 часа). Тръгва се вляво от шосето по маркираната пътека, която извежда в местността Гюндера с няколко сгради, а след още 200 метра по шосето се пресича река Перущица по бетонен мост. Малко след моста, вдясно от шосето, се отделя маркиран път за хижите „Скакавица“ и „Рилски езера“, който след 10 минути излиза в местността Зелени преслап с няколко почивни бази (2.30 часа от Са-

Хижа „Богрост“

Хижа „Македония“

парева баня). След 20 минути в южна посока през гората се стига поляната Лопено, от която вдясно се отклонява пътеката за хижа „Скакавица“. За хижа „Рилски езера“ се продължава по почвения път на юг, пресича се по мост река Скакавица и след 20 минути се достига уширение с отклонение вляво за хижа „Пионер-

ска“. Продължава се по пътя вдясно (на юг) и се достига кръстовище на туристически пътеки в местността Кюмюрджийска пътека (4 часа от Сапарева баня). Продължава се в югозападна посока по маркираната пътека през просека, а след нея над гората се достига ново разклонение на пътеки, обозначено с

маркировъчен стълб. От него след 30 минути (общо 5 часа) се излиза пред **хижа „Рилски езера“ (2115 м н.в., 180 места със самостоятелни и етажни тоалетни и бани, локално отопление, ресторант, бюфет, конферентна зала, туристическа столова, ски гардероб, ски писта, влекаче).**

За Рилския манастир се тръгва отначало по трасето на европейския туристически маршрут Е4 (червена маркировка). От хижа „Рилски езера“ се тръгва в западна посока към горната станция на ски влека и билото на Сухия рид и след 10-15 минути се стига маркираната пътека от хижа „Скакавица“ за хижите „Иван Вазов“ и „Маловица“. Пътеката продължава на юг, достига източния бряг на езерото Бъбрека, с много извивки изкачва скалния праг към езерото Око и по източния скален праг достига седловина между него и най-високото от Седемте рилски езера – Сълзата. Тук, в непосредствена близост каменна пирамида отбелязва Езерния връх – най-обзорното място към циркуса. След около 15 минути се достига възловото съкровище на туристически пътеки – седловината Раздела. От Раздела маркираната пътека се насочва в южна посока, подсича западния склон на Вазов връх (Дамга), пресича страничен рид и излиза на Топилата – мочурлива седловина между Вазов връх и връх Върла. От Топилата за Рилския манастир се следва маркираната пътека, описана в Маршрут 2.

Хижа „Рилски езера“

Текст: Йордан Йорданов, експерт в БТС
Карта: Инж. Иван Петров

Истина ли е Христовото Възкресение?

Когато един студент попитал своя професор историк защо не може да обори християнството, ученият му отговорил: „Поради една много проста причина - неспособен съм да обясня едно събитие от историята - Възкресението на Исус Христос.“

Като факт Възкресението е въпрос на историята, но като смисъл - това вече е богословски, психологически, етичен въпрос. Какъв друг смисъл има във Възкресението, освен да ни даде вяра! Днес, колкото повече се отдалечаваме от Бога и християнството, толкова повече не се споменава тази дума. Така, без да се усетим дори, създадохме свой собствен речник, който да замени тази дълбоко библейска дума. Вярата заменихме с „оптимизъм“, надеждата - с „позитивно мислене“. Според Българския тълковен речник обаче „оптимизъмът“ се определя като „възглед за света, изпълнен с вяра в доброто, в бъдещето, със склонността да се вижда хубавото, радостното. Оптимизмът обаче свършва със земното съществуване на човека, дори и по-рано. Вярата отива по-далеч. Във Възкресение Христово ние имаме вяра не просто в доброто бъдеще тук, на земята. Вярата е жива представа на онава, което не виждаме и за което се надяваме. Христовото Възкресение ни дава нещо повече от оптимизъм.“

Хората, които не вярват в Христос, не са обезверени. Обратно, те започват да вярват във всичко останало, но не и в Христос. Защото човек има дълбока потребност да вярва. Въпросът е дали вярата ни е валидна, истинска вяра в Истината, или е сурогатна вяра.

Вярата е генетично заложена у всеки човек. Човекът може да е убил Бога, както смята Ницше, но не е убил жаждата за Него. Руският философ Бердяев казва, че всеки човек е неизлечимо религиозен, а Еклесиаст пише, че Бог е вложил вечността в сърцето на човека. Как човек вижда

света и как го обяснява, е въпрос на светоглед. Но всеки човек е неизлечимо религиозен. Българинът - също. Такава ни е народопсихологията. И както казва един наш богослов:

Душата на българина е по природа християнска

Медицината разполага с множество факти за положителния ефект на вярата и молитвата върху здравето. Изследвания в Харвардската клиника и в Здравния научен център към Университета в Далас, Тексас, откриха, че броят на белите клетки нараства значително, когато пациентът живее с вяра, казва г-р Петър Вълков, клиничен психолог. Едно проучване сред 1144 лекари, специалисти по вътрешни болести, показва, че 85% от тях смятат, че вярата в Бог помага на пациентите да оздравеят. Изследвания в САЩ показват, че вярващите хора, които се молят и ходят на църква, са значително по-рядко зависими от алкохол и други психоактивни вещества, и съответно боледуват по-рядко от болести, причинени от алкохолизъм и наркомания.

Правени са много изследвания и за въздействието на прошката върху здравето. Враждебността играе основна роля при липсата на прошка и затова има губително влияние върху здравословното състояние. Най-вреден е ефектът на враждебността върху сърдечносъдовата система. Описани са много начини, чрез които, намалявайки гнева и враждебността, можем да повлияем върху физическото здравословно състояние.

В търсене на доказателства

Както християнството без Христос е нищо, така и християнска вяра без Христовото Възкресение е безсмислена „ако Христос не е бил възкресен, то празна е нашата проповед, празна е и вашата вяра“ (1 Коринтяни 15:14).

През XIV век в Троя се появява плащаница, която

то сякаш носи негативния отпечатък на разпнат мъж, за когото се вярва, че е Исус Христос. Днес тази плащаница се съхранява в катедралата „Св. Йоан Кръстител“ в Турин.

Откакто свят светува, по всеки важен въпрос винаги е имало вярващи, отрицатели, скептици и критици. Така и Христовото Възкресение, като основополагащ факт, върху който стъпва християнството и западноевропейската философия, си има своите критици и аналитици. Много историци търсят доказателства в историческите факти. Уилбър Смит прави такава забележка: „Ако Христос е казал, че ще възкръсне на третия ден от смъртта си след разпятието, то това може да каже само много уверен в думите си човек. Защото нито един от основателите на която и да било религия по света не е казал нещо подобно!“

Исус е стоял на Кръста 6 часа. В 3 след полунощ, произнася: „Свърши се!“

Това е Краят Му. Според Библията, внезапно небето потъмняло, станало земетресение. Пилат Понтийски поискал да се потвърди, че Исус Христос е мъртъв. Римски войник пронизва мъртвото тяло, от раната излиза кръв и вода. Тялото на Исус е свалено от Кръста и оставено в гробницата на Йосиф Аримафейски.

Според историка Питер Стайнфелс (в статията във в. „New York Times“) само след три дни от смъртта на Христос

неговите изплашени ученици внезапно се сплотили и с риск за живота си продължили да проповядват словото Му. Той се опитва да разтълкува написаното в Новия Завет, като търси отговорите на няколко логични въпроса: Исус Христос наистина ли е умрял на Кръста? Дали Възкресението не е било „заговор“? Да не би учениците на Христос да са имали халюцинации? Легенда ли е Възкръсването на Христос?

Статията предизвиква бурен интерес и изтъкнати изследова-

нощната стража от 12 римски войници пред гробницата?! На този въпрос не могат да отговорят дори най-върлите скептици. Защото историческите факти около погребението на Христос са следните: Според юдейските погребални обичаи тялото Му е загърнато в ленено платно, което е буквално импрегнирано с аромати. Гробът е изсечен в скала, камък, тежащ около 2 тона, запушва гроба, а отвън го охраняват стражи. И все пак големият камък е бил отместен не само от входа,

тели дават интервюта - оформя се цяла дискусия по въпросите. Някои изразяват предположението, че да - Христос е умрял, но после се е съживил от влажния въздух в хладната гробница. Статия в сп. „Journal of the American Medical Association“ опровергава тази версия като неправдоподобна от медицинска гледна точка. Намесват се и историци, които твърдят, че Христос наистина е бил промушен с копие, което е пронизало не само ребрата, но и сърцето му, което „гарантира“ неговата смърт. Трима древни историци са потвърдили смъртта на Христос: Лукиан, Йосиф Флавий и Тацит.

Много критици на Възкресението са обвинявали учениците на Христос, че именно те са откраднали тялото му от гробницата. Историкът проф. Пол Майер, цитиран от impressio.dir.bg, обаче оборва това предположение по следния начин: „Но как това би било възможно при де-

но и от цялата масивна гробница! Стражите, според някои, са избягали, според други сведения са заспали. Жените идват на гроба и го намират празен. Те изпадат в паника, връщат се и казват на мъжете. Петър и Йоан се затичват към гроба. Йоан стига пръв, не влиза вътре, но вижда празния гроб и захвърляната плащаница.

Очевидците твърдят, че след смъртта на Христос всички негови ученици го видели при различни обстоятелства повече от 10 пъти. Апостол Павел казва, че Исус се е появил пред повече от 500 негови последователи, голяма част от които били все още живи и могли да потвърдят това (1 Коринтяни 15:3:8). С тези факти се съгласяват и изследователи на Библията, които са единодушни в следното: „Ако Възкресението не е истина, защо апостол Павел ще представя този списък от хора, които са били очевидци?! Той веднага би изгубил уважението на корин-

тяните, ако това беше лъжа!“

Психологът Хари Колинс, бивш президент на Асоциацията на психолозите християни, на въпроса на журналисти възможно ли е учениците на Христос да са получили някакви халюцинации, че Той им се е явил, отговаря: „Халюцинациите са индивидуално явление. По своята природа всяка халюцинация е присъща само на един човек. Груповата халюцинация не съществува!“

Тогава остава още един въпрос:

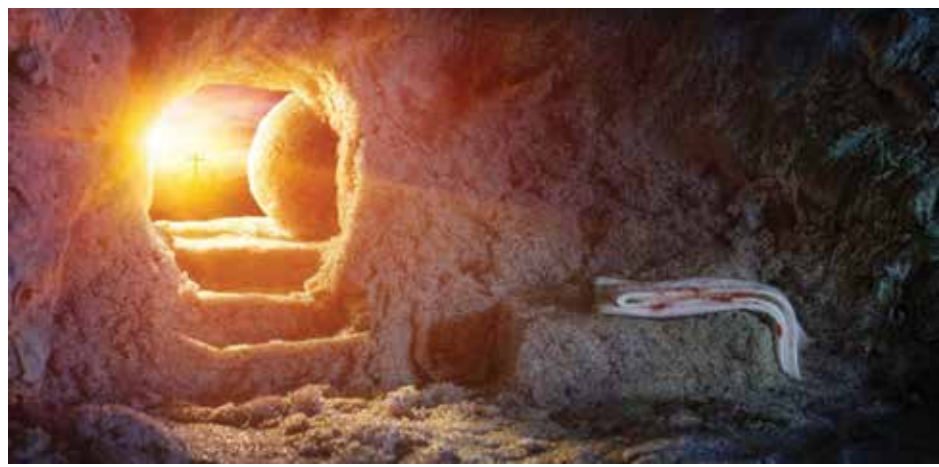
Дали Възкресението на Христос не е само една легенда?

Според учените легендите рядко получават развитие, когато има много очевидци, които да ги опровергават. Експертът по история на Древен Рим и Древна Гърция проф. Уайт отбелязва, че новината за Възкресението се е разпространила твърде бързо, което не е типично за легендите. Освен това, казва той, легендите се развиват в резултат на устните традиции, а не се предават чрез исторически документи, които могат да се проверят. А Евангелието е било писано в продължение на три десетилетия след Възкресението на Христос. Английският учен Брук Фос Уестскот заключава: „Взимайки предвид всички доказателства, няма да е пресилено да се каже, че никое друго историческо събитие не е по-добре или по-разностранно подкрепено от факти от Възкресението на Христос.“

И ако трябва да обобщим всичко казано, като изключим версиите за легенда и халюцинации, и при наличието на неопровержими доказателства за пуста гробница, в която е бил положен мъртъв Христос, и значителния брой очевидци на появата му след смъртта, то Възкресението явно е било. В „Книгата, която не искаше да бъде написана“, скептикът Франк Морисън пише: „Преди приличах на човек, който върви през гората по уж познат път, и неочаквано той го извежда там, където никога не е предполагал, че може да бъде!“

И много други скептици, след като внимателно проучват свидетелствата за Възкресението, признават, че то е наглед невероятен, но истинен факт. За нас, обикновените хора, е важно да осмислим нещо друго: Какво отношение към живота има този факт? А то е - че Исус Христос е победил смъртта.

**Страницата подготви
Филипина Бондокова**

150 години от рождението на професор Анастас Иширков

Един от първите туристи, изкачили Черни връх

Малко известно е, че професорът по география Анастас Иширков (17.IV.1868 г., - Ловеч, 6.IV.1937 г. - София) е в компанията, с която Алеко Константинов се изкачва на Черни връх. Но не на 27 август 1895-а, а година по-рано. Участието му в излета остава скрито, защото той прави историческата снимка и разбираемо липсва на нея.

За присъствието на Иширков в тази компания пръв говори Никола Червениванов: „Един ден решихме да отидем на Еленин връх, в Рилската планина. Нашият план стана достояние на добрия ни приятел проф. Кръстев – аз у него живеях. Ние поканихме него и жена му да дойдат с нас на Черни връх, а от там, ако времето позволи, ние с Алеко ще се отправим към Еленин връх. В тази екскурзия взеха участие Алеко, г-р Кръстев и жена му, проф. Иширков и Никола Висковски – сега покойници, Димитър Илков, учител по география във Военното училище, сега жив още, Хаджибонев, покойник, проф. Бончо Боев и др. Решихме да отидем във Владая, където да пренощуваме и на заранта да се качим на Черни връх“ (Червениванов, Никола. През планините с Але-

ко. // Алеко. Известия на Софийския клон „Алеко Константинов“ от БТС, № 11, 1940, с. 3).

Друг участник в излета – Димитър Илков, си спомня: „Алеко се изкачи на Черни връх за първи път през август 1894 г., когато само десет души, с водач от село Владая, стъпихме на неговото скалистото чело и оттам видяхме България. Тия десет души, първи излетници, все хора на науката и литературата, бяха: Алеко, г-р [Кръстю] Кръстев, Георги хаджи Бонев, Никола Висковски (писател), г-р Червениванов, Бончо Боев, Анастас Иширков и моя скромна милост – гимназиални учители. С нас беше и книжарят Христо Олчев и госпожа Радка г-р Кръстева. На историческата снимка, която знаете, първата снимка, направена на Черни връх, не личи професор Иширков, защото той ни фотографираше в това време. Вместо него виждате водача ни от Владая“ (Крумов, Руен. Излетите на Алеко Константинов. // Турист, 1983, № 1, с. 9).

По-подробен разказ на Илков е публикуван през 1937 г.: „Дадохме си дума да се съберем в къщата на един кръчмар в село Владая, чието име не си спомням. Сигурни бяхме, че там по-лесно ще намерим водач и поне един

ездитен кон за багажа и за храната, която ще носим, и най-главно за Георги х. Бонев, който беше снажен и тежък и по-мъчно вървеше... В 3 часа точно потегляме. Георги х. Бонев, син на чифликчия, яхва здравия, силен кон и потегля пръв, напред с водача селянин от Владая, който води коня.

Пътуваме при най-приятно настроение и Бонев е прицелната точка на нашите шеги, понеже той язди, а жената – г-жа Кръстева, върви пеша. Чисто по шопски... Никои друг не пожела да се качи на коня. Бавно, равномерно крачим след опитния водач, който личи на снимката... Пристигнахме на върха още по хладина... Когато слънцето почна да наваля към запад, ние напуснахме Черни връх... Така се свърши нашият пръв излет до Черни връх в онова време. При тогавашните схващания на столичани това беше един подвиг“ (Бонев, Бончо х. Излет до Черни връх през 1894 год. // Алеко Константинов. Паметен брой. За четиридесетгодишнината от смъртта на Алеко Константинов. Пазарджик, 1937, с. 8–9).

Историческата снимка на излетниците е широко известна, но никой (освен Илков) не споменава името на фотографа. Доказателство,

че е направена от Анастас Иширков, дойде от фотография от Архива на Института за литература при БАН, диги-

тализирана по проекта „Българската литературна класика – знание за всички. Неизвестни архиви и културни

контексти“. На нейния гръб е написано: „Първият излет на Алеко Константинов до Черни връх – 1894 г.“ И след педантичното изброяване на заснетите личности, текстът завършва с доказателството: „Снимката е направена от проф. Иширков.“

Така в три източника – спомените на Никола Червениванов и Димитър Илков и фотографията от Архива на Института за литература, са налични сведения за участието на Анастас Иширков в първото организирано изкачване на Черни връх, реализирано от Алеко Константинов и компания през август 1894 г.

Димитър Илков завършва спомените си така: „Тия десетимата излетници трябва да се считат за първите българи-софиянци, които посетиха Витоша и Черни връх и, без да искат, положиха основите на туризма в България.“ Оценката му за направеното от тях поставя името на професора по география Анастас Иширков сред основоположниците на българския туризъм.

Доц. Пело Михайлов,
Категра „Туризм“,
Аграрен университет
– Пловдив

От ляво на дясно, седнали: Радка Кръстева, Никола Висковски, Димитър Илков, Христо Олчев, Бончо Боев, Никола Червениванов, Алеко Константинов. Прави: Кръстю Кръстев, Георги Хаджибонев, водачът от с. Владая. Снимката е направена от Анастас Иширков

Връх Кан Тенгри – там, откъдето идват прабългарите

Защо с бялата конска опашка на върха?

В дълбока древност върхът е бил считан от прабългарите за върховния им бог Тангра – повелителят на небето. Поради това през 1995 г., когато се навършваха 110 години от Съединението на България и 80 години българо-швейцарски дипломатически отношения, сливенските алпинисти организират експедиция за изкачването на върха, като заедно с родния трибагреник вземат в багажа си и бялата конска опашка. Инициатор на експедицията и неин основен спонсор е д-р Петър Хаджидимитров, роден и израснал в Сливен, но от дълги години живеещ и работещ в Швейцария. Лекар на експедицията пък е брат му Юрий, също живеещ в Швейцария. Най-възрастният участник в експедицията е Асен Коцев (79 г.), също българин, живеещ в Канада, който празнува рождения си ден на 4200 м н.в. – в базовия лагер.

Експедицията няма само алпийска задача – изкачването на върха, а и да направи някои изследвания върху предположението, че именно от подножието на този връх са започнали своя път към днешните ни земи нашите предци. В тази връзка съпричастни на експедицията са и няколко учени от Казахския университет, представители на волжките българи и потомци на Батбаян.

Алпийският състав на експедицията е поверен на Димитър Василев, с членове: Господин Динев, Антон Иванов,

Кънчо Кънчев, Пенко Райков и Атанас Рундев, всички от Сливен, Радко Рачев и Янко Георгиев от Айтос и Тончо Тончев, роден в Бели Осъм, Троянско, но живеещ в Пловдив.

Основният състав на българските участници отпътува през Турция за Казахстан

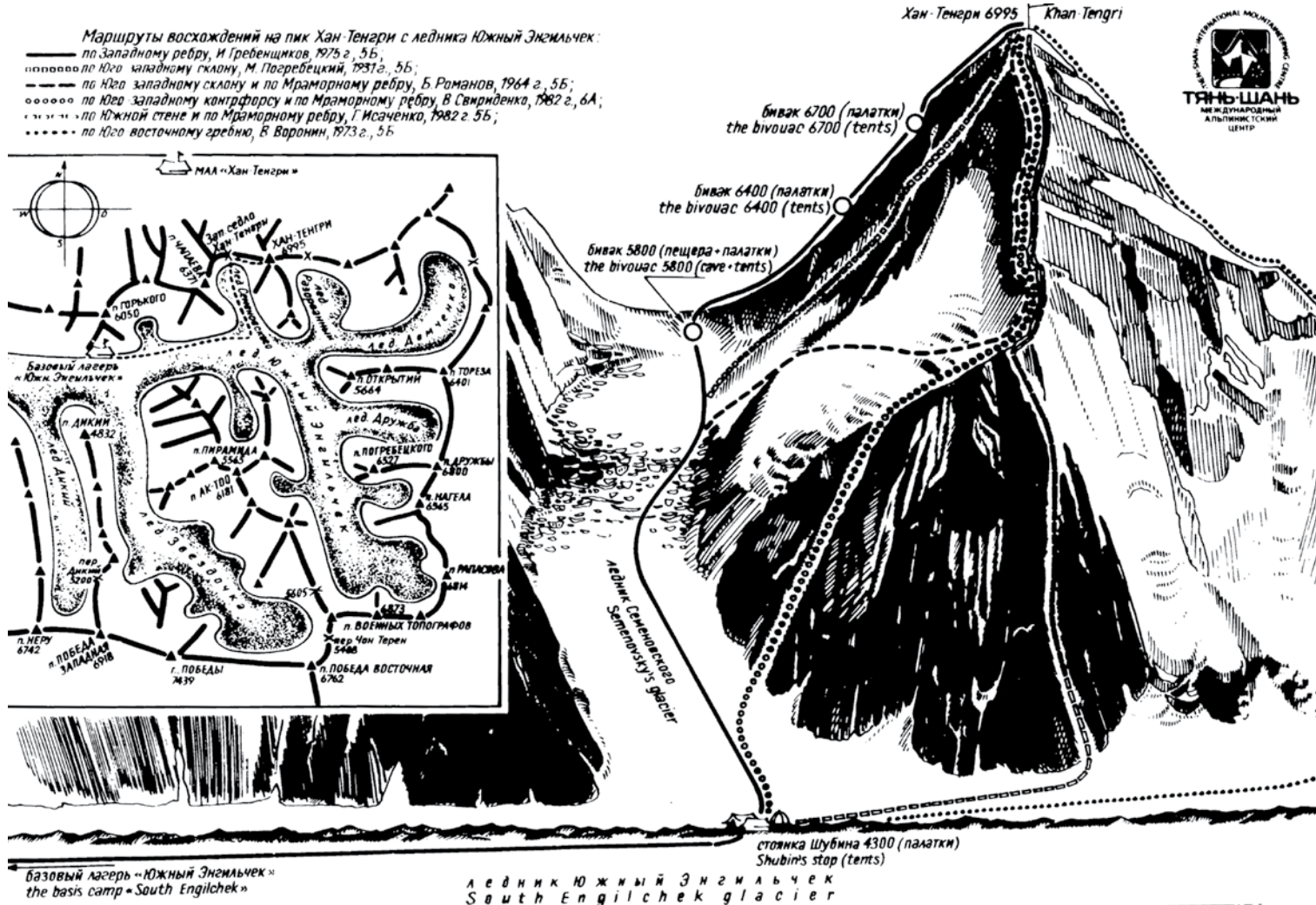
в началото на месец юли, а живеещите в Швейцария и Канада българи се събират с групата на място – в Алма Ата. На 4 юли целият състав пристига на мястото на базовия лагер (4200 м), където на морената на ледника Северен Инилчек изграждат палатковия си лагер.

Преценявайки моментното състояние на времето, както и подготовката на групата, ръководството решава из-

качването на върха да бъде осъществено по маршрута „Гребешников“, който за момента е най-безопасен. Тук, в продължение на 10 дни, нашите алпинисти изграждат три последователни междинни лагера: I – на 4800 м, II – на 5600 м и III (щурмови) – на 6200 м.

Решителният щурм започва на 19 юли в състав: Тончо Тончев, Радко Рачев и д-р Петър Хаджидимитров. Въпреки превратностите на времето, на 21 юли тримата ни алпинисти напускат щурмовия лагер на път за върха, но малко по-късно д-р Хаджидимитров се отказва и нагоре продължават само Тончев и Рачев. В гъстата мъгла двамата ни алпинисти трудно се ориентират, а когато достигат връхната точка, на специално поставената метална тринога до родния трибагреник те поставят и **бялата конска опашка, символ на предците ни**, донесена от Швейцария специално за върха. В следващите дни времето рязко се влошава и останалите алпинисти нямат възможност дори и да направят опит за осъществяване на голямата си мечта – изкачването на този така труден и красив връх Кан Тенгри, свързан неразривно и с далечната ни история.

Това не е първото българско изкачване на този именит връх, защото още през 1989 г., от 7 юли до 10 август, на върха стъпват 28 българи, които представляват три наши групи – 17 души от националния ни отбор по алпинизъм, 5 души от Троян и Черни Осъм и 6 души от Софийския университет. С това си изкачва-

не 15 от нашите алпинисти изпълняват изискванията за придобиване на почетното звание „Снежен барс“. Още 7 алпинисти стъпват на този връх и през 1990 г.

През 2002 г. нова група от гр. Сливен провежда тримесечна експедиция, която преминава през 10 азиатски страни, пропътува 20 500 км и изкачва 5 върха, между които и връх Кан Тенгри. Ето какво е записала за този връх в дневника си единствената жена, участничка в този алпийски маратон - Петя Иванова: „След вр. Мустаг-Ата (7546 м), в Китай нямаше време за почивка. Чакаше ни киргизият хубавец Кан Тенгри. По пътя разговорите ни се въртяха все около прабългарите, а ние пътувахме буквално по стъпките им. Затова за нас този връх си остава Тангра – повелителят на небето, в който са вярвали и предците ни. Лошото време ни посрещна и там. Три денонощия изкарахме на 5900 м в очакване на хубаво време, което така и не дойде. Въпреки всичко тръгнахме нагоре, но по средата ни върхлетя страшна буря. Това накара ръководителя ни Динко Томов да издаде заповед за връщане. Само Петър Панайотов от В. Търново, който почти бе стигнал върха, продължи и

успя.“

В следващите години на този „български връх“ се изкачват още няколко души, за да оформят цифрата 48. Някои от тях обаче имаха възможност и да дублират успеха си, като за втори път стъпват на 6995 метра. Това са: Петко Томев, Петър Панайотов, Кирил Тафраджийски, Радко Рачев и Тодор Тодоров. На върха са се изкачили и 5 жени. Първа от тях е Даниела Дочева от Троян, която прави това на 19 юли 1989 г. Няколко дни след това на върха са Светла Аначкова и Светла Ташевска от Софийския университет. Година след тях на върха е Йорданка Димитрова от Кремиковци, а Кристина Георгиева - на 3 август 2011 г.

Връх Кан Тенгри взе и първата българска жертва и това е инж. Иван Тодоров от Българската национална телевизия, който на 8 август 2017 г. остана завинаги на 6200 м по склоновете на върха.

Нарочна експедиция за проследяване пътя на прабългарите преди години бе проведена към този връх и от журналисти от някогашния вестник „Вечерен труд“ под ръководството на Максим Караджов.

За височината и името на върха

Кан Тенгри! – грамада от

камък, сняг и лед пробжда небето на ... Е, тук е необходимо малко пояснение. Върхът е открит през 1886 г. и тогава първата му височина е измерена на 7320 м (В. В. Игнатиев). Открит е най-високият връх на планината Тяньшан. През 1902 г. височината му драстично е понижена на 6950 м (В. В. Сапожников). Година по-късно върхът отново „пораста“, но само до 7200 м (Г. Мерибахер). През 1912 г. топографска военна експедиция на Туркестан е много по-точна – 6992 м. И тя отново „сваля“ върха под така желаните 7 хиляди метра. Многобройните и много различни височини дават основание за провеждането на мащабна топографско-геодезична експедиция, (1943 г.), която окончателно отсича – 6995 метра! Но върхът вече не е най-висок в планината Тяньшан, защото пак тогава е открит връх, който се извисява на 7439 метра. Безименният дотогава връх е наречен Победа в чест на победата над фашистка Германия през Втората световна война.

Точно 30 години никои - нито топографи, нито геодезисти, нито географи, не поставя под съмнение резултатите на тази експедиция. Но на 29 август 1973 г. във вестник „Правда“, официоза на КПСС,

е публикувано сензационно съобщение: „Вр. Кан Тенгри е „пораснал“ с цели 15 метра и от 6995-метров шестхилядник е станал 7010-метров седемхилядник“. Значи, върхът вече е в семейството на седемхилядниците, а това е добре дошло за организаторите на международните алпийски лагери в планината Тяньшан или многократно ще се увеличат кандидатите от чужбина да изкачват още един 7-хиляден връх...

И как е станало това? В началото на август кореспондентът на в. „Правда“ в Казахстан среща красноярски алпинисти, слизащи от планината. На въпроса му откъде идват, те отговарят, че са изкачили връх Кан Тенгри. А каква е височината му? – попитал кореспондентът. Отговорът им бил категоричен – 7010 м. Толкова показал на върха джобният им висотомер. Статията му е публикувана на страниците на в. „Правда“ и това дава основание за разгръщане на сериозна полемика. Един от най-големите специалисти и познавачи на Тяньшан - змс Владимир Рацек, зам.-председател на географското дружество на Узбекистан, своевременно реагира на страниците на вестник „Правда“ (04.03.1974 г.). В негова под-

крепа застават много специалисти – академици, професори и редови изследователи. Към тях се присъединява и Федерацията по алпинизъм на СССР.

На специално запитване, отправено от държавния треньор по алпинизъм към федерацията до началника на Управление „Картографической службы ГУГК“, е получен категоричен отговор: „На Ваш № 07-11 от 30 март 1976 г. Высота пика Кан Тенгри изменена согласно сообщению газеты „Правда“ от 29.08.1973 года, в которой указывалось, что „Кроме победы над одной из высочайших вершин Азии, алпинисты внесли поправку в географические атласы: Высота Хан Тенгри оказалось 7010 м.“ Този отговор дава основание да се заговори за по-точния устен отговор, че вестник „Правда“ никога не греши.

А ето и последния отговор по този въпрос, изпратен до автора лично от бившия държавен треньор по алпинизъм на СССР Владимир Шатаев, вече в пенсионна възраст. „ХАН ТЕНГРИ! И ВСЕ ЖЕ – 6995 !“ Така е завършила дългата полемика. Що се отнася до името, в последните години ХАН бе заменен с КАН.

Доц. Сандю Бешев

За 14-и път „оцеляване“ на Мальовица

Традиционното „Оцеляване в планината при зимни условия“ се проведе в УЦ „Мальовица“ от 21 до 25 март. Подборът на участниците се състоя от ТД „Черноморски простори“. Посрещна ни навалал достатъчно количество сняг, който обещаваха успешен завършек на проявата. На Ръждавица имаше над 125 см сняг. Не губихме време и още след обяд направихме поход до хижа „Мальовица“. Разполагахме с доста планински водачи и опитни планинари в групата. Походите към Ръждавица и хижа „Вада“ бяха съчетани с практически тренировки, насочени към безопасността в пла-

нината. Всички се стараха да усвоят сложната материя. Планината ни прие и ние не я подценявахме. Така бяха подбрани темите, че започнахме от зимната екипировка, безопасността в планината, застраховките и тяхното значение, подготовката на групата, сняг и снежни опасности, лавини и поведение, съоръжения и тяхното използване. Важното е да се обясни как и защо се прави всичко в планината и че няма нищо случайно. Убедени вече са всички, че без знания и добра практика няма успех. Подцениш ли планината, тя няма да прости грешките и можеш да очакваш само про-

блеми.

Гордост за нас е фактът, че вече за четирнадесети път организираме „оцеляването“. Тази година групата бе от 49 човека (най-многобройна досега), а 7 от тях са студенти. Няма да споменавам имена, защото всички бяхме група планинари от Варна, Димитровград, Хасково, Силистра, София, Пловдив, Добрич, които представяха туристическите дружества. Кръстихме с планински имена 21 туристи, участващи за първи път. Вече можем да кажем, че има резултат от обучението. Всеки се стреми да подобри зимната си лична екипировка и безопасното си поведение в планината.

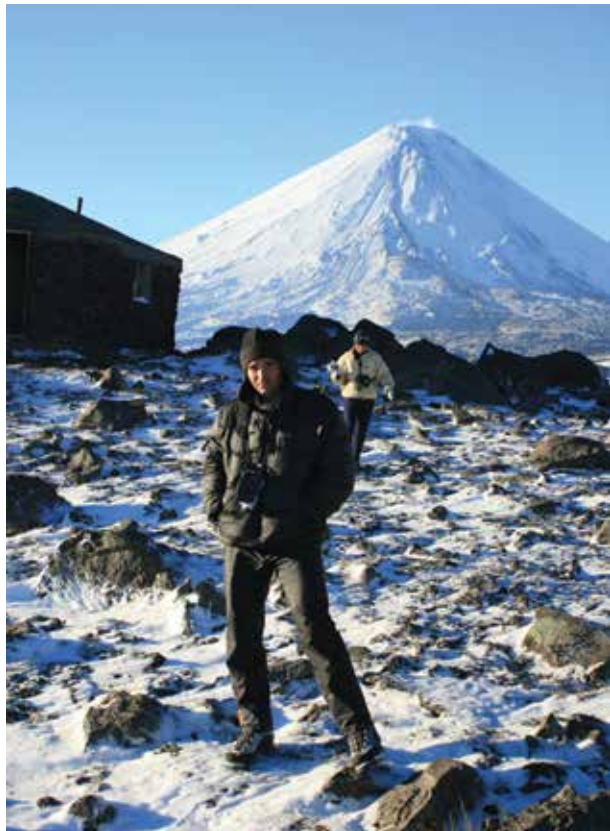
Посетихме музея на нашите герои алпинисти в Учебния център и се докоснахме до техния подвиг при покоряване на Еверест. Тук бяха зададени десетки въпроси, които бяха насочени към подготовката на експедицията и тяхната екипировка.

С благодарност към БТС за предоставеното имущество за използване и обучение. Благодарим и на семейство Кишишови за създадените условия за битуване и за вкусните ястия, които ни привличат да посетим отново и отново това вълшебно място за туризъм.

Атанас Сивков,
ръководител на проявата

Удоволствието да погледнеш в кратерите на 51 вулкана

Когато на 20 юли 2000 година заедно с Борислав Димитров стъпихме на 4811-метровия ирански връх (вулкан) Сабалам, побързах да му се похваля, че след Елбрус – Западен (5642 м) и Източен (5620 м), както и Казбек (5047 м), това ми е четвърти вулкан. Боби леко се усмихна и шеговито добави: „А на мен това е 18-и.“ Нямаше какво да му кажа. Години по-късно аз бях на Етна (3323 м), Стамболи (918 м) и Везувий (1281 м). Въпреки това нямаше възможност да го настъгна, защото той вече бе решил да се изкачи ако не на всичките вулкани, то поне на голяма част от тях и това да бъде не само в различни държави, но и в различни континенти. И не само това. Боби имаше още едно много важно предимство. Роден бе точно 33 години след мен. И това си предимство той използва много рационално. За 17 години стъпи на още 39 вулкана, изкачи 2 осемхилядника – Чо Ойю (8201 м) и Дхаулагири (8167 м). Направи няколко безуспешни опити

Връх Арапат /5165 м/ в Турция

та - на Кангченгзюнга (8586 м), на Еверест и Манаслу - по два пъти, и на Шиша Пангма. Не се отказва от Хималаите,

но в последно време към тази най-голяма планина в света гледа вече повече като пътешественик и изследовател на малко

Връх Арагац /4090 м/ в Армения

Връх Ухуру /5895 м/ в планината Килиманджаро - Танзания

Връх Арапат /5165 м/ в Турция

известни и недостъпни места, отколкото като алпинист.

Дълго време не ни оставаше време да говорим на тази тема, затова, когато отново стигнахме до темата вулкани, бях много приятно изненадан. Боби вече бе събрал в актива си 51 вулкана, като на два от тях - Демавенд (5672 м) и Килиманджаро (5895 м), се бе изкачил по два пъти, или както сам той казва, първия път като алпинист, а втория като вулканолог.

Да се изброят всичките му изкачени вулкани, е трудно, а и няма смисъл. Една справка обаче няма да бъде излишна, защото изкачените от него вулкани са: 18 в Северна Америка, 14 в Азия, 9 в Европа, 7 в Южна Америка и 3 в Африка. Ето и трите най-високи вулкана, на които той е стъпил или слезал в кратерите: Охос дел Соладо (6893 м) и Лулайлако (6739 м) - и двата в Чили, както и Чимборасо (6310 м) в Еквадор. И най-ниските

– Стамболи (918 м), Везувий (1281 м) - и двата в Италия, и Хекла (1491 м) в Исландия.

Ако отидете в магазина му за алпийска и туристическа екипировка и съоръжения, ще ви направи впечатление огромната карта на света. На нея със знаменца Боби е отбелязал близо 100-те обекта – държави, върхове, вулкани и други природни и археологически забележителности.

Доц. Сандю Бешев

Събуждане

Събуждане, но не от зимен сън – сърце юнашко сън го не лови, пък макар и да е на осемдесет и повече години. От съня на забравата да се събудим, от леността и навика да се оправдаваме с неможелето си.

Затова е дошло време чрез нашия любим вестник „Ехо“ да подирим многобройните си колеги туристи от ХТИ – София. Предимно от нашия випуск през 1965 г. Къде са сега незабравимите планинари Георги Апостолов – Баджо и Георги Тотев – Ишмара? От випуските преди нас братата Пирин и Румен Воденичарови? И тези колеги от випуските след нас? Всичките изпитали щастието да изучават индустриална химия от най-известните тогава светили на науката. И същевременно да прохождат в туризма по верните следи на незаменния Наско Фотото!

Къде сте, приятели? Събудете у себе си ония сладки спомени от студентските години с „котарашките“ вечери в планинските хижи, бликащи от песни и китарен звън! Спомените от трудните лъчеви походи из Пирин, за да проведем годишното си събрание в хижа „Вихрен“. И се запитайте дали не бихме могли отново да се съберем, па макар вече да

сме се отказали от активния туризъм!

Сега и за друго събуждане ми идва наум. През повече от двайсет години в периода на близкото междувековие единственият в страната Скаутски туристически клуб – Габрово, обучава в туризъм и природолюбие стотици деца, юноши и младежи. И в тях сега бих искал да събудя спомените за трудните походи из снеговете на Родопите, от чудесните летни пешеходни „маратони“ из Стара планина, многодневните преходи из Пирин и Рила, от екологичните експедиции по речните долини. Затова и тези колеги сега ще покана да си спомнят за блаженството от допира с родната природа, което съм им дал, и да пожелаят да го споделят с мен.

Сега се теша с колегите си от Клуба на туристите ветерани в Габрово. Тях не ще будя за спомени далечни – всеки сам е съхвал в паметта си спомени от различни планини, с различни групи. А съвместните ни са отскоро, когато туристическата ни активност вече е стихнала. Затова се задоволяваме само с излети и екскурзии. Успокояваме се, че в общи линии и при другите клубове из страната е така – големите и масовите прояви вече съвсем

са ограничени. Или, казано по-внимателно, маршрутите си определяме според атмосферните условия и личните физически възможности на преобладаващата част от съставя на групата.

Що се отнася до събуждането, действително сегашните ми колеги отдавна са събудени. Но не туристически! Защото седмичните ни сбирки на кафе или за празнуване на именни и рождени дни изобщо не са свързани с пешеходни преходи из природата. А излетите ни из крайградските зони за отдых са малко, да не говорим за по-съществени прояви от рода на походите.

В Габрово си имаме туристическо дружество „Узана“. Отличава се с добра организация. Но за ветераните туристи годишният му план нищо не предвижда. По моему, защото пенсионерите вече сме неподходящи за по-сериозните им прояви. А като за нас изобщо не помислят.

Затова ще си живеем със спомените и ще се търсим полека-лека по отпратите отпреди пътеки из крайградските зони. Избирателно! За утеха и стимул за още топлокръвен живот.

Инж. Христо Мангев – м.с., планински водач

Францисканските мисии в Централна Азия

По времето на Чингис хан и неговите наследници ранната военно-феодална монголска империя достигнала размери, нечувани дотогава в историята на чове-

(Златната) орда, сетне през каспийските степи и част от Централна Азия.

В монголската столица Каракорум се озовали през 1246 г., когато от всички азиатски реги-

Оттам тръгнал с волски каруци на изток през май 1253 г. и два месеца по-късно стигнал до Волга. Рубрук установил, че тя се влива в затвореното Каспийско море, а не в Северния океан, как-

чеството. В нея влизали Северен Китай, Тюркистан, Иранското плато, Месопотамия, Кавказ и Източна Европа. В ръцете на монголската феодална върхушка се струпала огромна военна плячка. Биваците на хановите се превърнали в огромни пазари, където можело да се купят евтино скъпоценности, платове и всякакви предмети на разкоша.

По същото време кръстоносците в Палестина търпели неуспехи и помолули Папата и католическите крале за помощ. Ватикана и европейските владетели смятали, че монголите са техни възможни съюзници в борбата срещу мюсюлманите. Затова през 40-те и 50-те години на XIII век от Западна Европа били изпратени мисии до монголските ханове. Папа Инокентий IV използвал за целта най-образованите монаси от два наскоро създадени ордена – Доминиканския и Францисканския.

Францисканците, изпратени от папата, били Джовани дел Плато Карпини и Бенедикт Полак (от Вроцлав). Те тръгнали към столицата на монголите по северния маршрут през планините Каракорум. Двамата напуснали Лион (Франция) през 1245 г., преминали през Централна Европа и руските земи, по това време вече завладени от монголите на Кипчакската

они при новоизбрания хан Гюк пристигали делегации от покорените народи. Около 4 хиляди пратеници дали клетва за вярност към своя господар. Плано Карпини и спътниците му използвали това изключително благоприятно обстоятелство, за да събират информация за монголската империя и народите, които я обитават.

Папските посланици тук за пръв път се срещнали с китайци и изкуството на китайските занаятчии. Видели и група руснаци, сред тях великия княз Ярослав Всеволодович, бащата на Александър Невски.

През пролетта на 1247 г. францисканците по същия северен път се завърнали благополучно в Лион. Плано Карпини представил на папата „Исторически обзор“, където описвал нравите на монголите, техния живот, религия и държавно устройство.

Важна географска информация събрала и друга, също францисканска мисия в Каракорум – на фламандеца Гийом Рубрук. Тя била изпратена от граф Сен Жан д'Акр (Северна Палестина) след неуспешен поход на кръстоносците в Египет. Крал Луи IX Свети искал да привлече монголите за съюзници.

През зимата на 1252-53 г. Рубрук прекосил Черно море и слязъл в кримското пристанище Солдая (днешен Судак),

то вярвали почти всички древни географи.

В средата на септември 1253 г. францисканецът отново тръгнал на изток, сега вече на кон.

От доклада на Рубрук неговият маршрут може да се определи само в най-общи линии. Той се движел на изток от Аралско море и Сър-Даря. След дълго пътуване през безкрайните степи, където от време на време се срещали реки с дървесна растителност по бреговете, стигал до планините Каратау

и се озовал в долината на реката Чу. Оттам монахът проникнал вероятно през Джунгар до долината на Черен Иртиш. Пътят му минавал през полупустиня, където пътешественикът срещал само монголи. В края на декември 1253 г. сред безграничната степ Рубрук видял Каракорум – временната столица на монголския хан Мунке. Тук срещнал занаятчии европейци, включително руснаци и дори един златар французин.

Монголската столица, оградена със земен вал, не го впечатлила. Бил удивен само от съчетанието на будистки храмове, две джамии и една християнска (несторианска) църква.

Хан Мунке предал на посланика писмо до френския крал. В него той нарекъл себе си владетел на света и искал французите да му се закълнат във вярност, за да живеят в мир с него.

През лятото на 1254 г. Рубрук поел обратно. Този път той пътувал

към долното течение на Волга по северния маршрут, така че езерото Балхаш останало на юг от него. През есента тръгнал на юг по западния бряг на Каспийско море, прекосил арменските планини и Източен Тавър. Излязъл на брега на Средиземно море и пристигнал в своя манастир в Лиан в средата на август 1255 г.

Рубрук пръв в европейската географска литература посочил една от основните характеристики на релефа на Централна Азия - наличието на Централноазиатското плато. Това заключение направил от наблюденията си за посоката на течението на азиатските реки по пътя му:

„По целия път забелязах нещо, което ми беше съобщено още в Константинопол: през цялото време се изкачвах и никога не слизах. Всички реки текат от изток на запад или направо, или не направо, тоест, с наклон на юг или на север.“

Рубрук описва в най-общи линии, по дан-

ни от разговори, редица страни в Централна и Източна Азия. Посочва, че Катай (Северен Китай) на изток съседства с океан. Той е първият европейец, който правилно предположил, че „серите“ от античната география и китайците са едни и същи хора. Събира, макар оскъдни и понякога неправилни, сведения за манчжурите, корейците и някои народи на Северна Азия.

В историята на опознаването на Азия мисиите през XIII век изиграли само подготвителна роля, особено в изучаването на географията на континента. Но, така или иначе, записките на францисканските посланици за бита на жителите в посетените от тях страни, за религията и военната организация на монголите и т. н., представляват голям интерес до ден днешен и са важни исторически документи за изследователите на Централна Азия в онази епоха.

Велимир Христанов

Национален парк „Джаспър“ - Канада

Разположен изцяло в провинция Албърта, непосредствено до границата с Британска Колумбия, „Джаспър“ е най-обширният и най-северен от четирите национални парка в Канадските Скалисти планини. Площта му е 11228 кв. км и се простира между 52-ия и 54-ия паралел. Това не е много на север, но заради особености на геомагнитното поле, кристално чистия въздух, липсата на светлинно замърсяване, а и с малко късмет, тук може да се наблюдава северното сияние. В Европа в пояса на тези ширини се намират Манчестър, Амстердам, Хамбург, Берлин, Варшава..., където едва ли някой скоро е виждал това явление.

В парка може да се влезе по три шосета. Най-популярен е пътят от югоизток, откъм съседния Национален парк „Банф“, по шосе № 93, известен под името „Пътят на ледените полета“ (Icefields Parkway). Първата по-забележителна спирка по него е Колумбия Айсфийлд Сентър, построен на 2000 м н.в. непосредствено срещу долния край на ледника Атабаска. В двуетажната сграда на центъра са традиционните за такива места информационен офис, изложба, ресторант и снек-бар. Тук се купуват и билетите за едно не съвсем традиционно приключение – пътуване със специално изработен масивен автобус до ледника и по-нагоре доста високо по неговата ледена повърхност. Цената е 80-90 долара на човек, но се твърди, че такава екскурзия няма другаде по света, а и сумата включва също и други атрактивни занимания, като разходка по прочутата дъгообразна панорама платформа-мост от прозрачни плоскости, висеща на 280 метра над долината.

Дори и без автобуса гледката към ледника и заобикалящите го върхове Атабаска, Андромеда и Сноу Доум, всички над 3400 метра, е впечатляваща. Тъжният и навеждащ на размисъл елемент от пейзажа е долната част на долината, докъдето е стигал ледникът допреди няколко десетки години, а сега представлява пясъчно-камениста пустиня. Големи табла с детайлни описания илюстрират процеса на глобалното затопляне и свързаното с него намаляване площта на ледниците тук и другаде по Земята.

Добре се вижда, че в горния край ледникът води началото си от огромен бял масив. Това е фирновото плато Колумбия, което заема площ около 320 кв. км, а дебелината на снежно-ледения пласт достига 365 метра. Разположен е изцяло над 3000 метра, поради което там вали само сняг и за година натрупва средно око-

ло 7 метра нова снежна покривка.

Платото е уникално с един друг факт. В географията е дефинирано явление „бифуркация“ – когато водата от един източник се разделя на два клона, вливащи се накрая в различни водни басейни. Класическият пример е река Касикяре в Южна Америка, част от която става приток на Ориноко, а другата се влива в Рио Негру и оттам в Амазонка. В България, макар далеч по-скромни, също има примери за това явление. Фирновото плато Колумбия обаче е единственият водоизточник на Земята, чиито води се вливат в три океана! На запад и югозапад е долината на река Колумбия, която пресича границата със САЩ и при Портленд се влива в Тихия океан. На изток и югоизток ледниците подхранват река Норд Саскачеван. Тя се събира със Саут Саскачеван и през езерото Уинипег и река Нелсън стига до Хъдзъновия залив и Атлантическия океан. Най-дълъг е пътят на водите, поели на север по дългата 1230 км река Атабаска до едноименното езеро, след това по река Слейв до Големото Робско езеро и оттам по великата Макензи до море Боуфорт на Ледовития океан.

„Пътят на ледените полета“ продължава на северозапад по долината, редувайки променящи се изумителни пейзажи към околните върхове, ледници, седловини, гористи и скалисти склонове, все по десния бряг на река Сънуапта. На езика на местните индианци това означава „бурна вода“. Името на реката се оправдава от едноименните водопади, малко преди тя да се влее в Атабаска. Горният от двата водопада е по-близо до пътя и е с височина 18,5 м. Ширината на реката тук е около 10 метра, а най-внушителна е гледката по време на пълноводие в началото на лятото, когато топенето на ледниците е най-интензивно.

Като стана дума за гледка,

струва си да се отбележи перфектният начин, по който е организирано всяко място по пътя, даващо възможност за поглед и снимане на нещо забележително. Това са т.нар. Viewpoint – точка за наблюдение. Означени са на всяка добра карта на съответния национален парк. Сигнализиран са своевременно със знаци по шосето. Имат достатъчно място за паркиране, непременно са снабдени с указателни табели и информационни табла. Специално в „Джаспър“ има и оригинални стрелки-указатели от дърво с вид на стилизирана ръка, която сочи точно към съответния обект – връх, седловина или друго. Така се ползват и като визьори – гледаш точно иззад нея и нямаш колебания кой е въпросният връх. Естествено, надписът е на двата официални езика за

Водопадът Атабаска

Долината Атабаска

страната – английски и френски. Също естествено за тези места е, че не се срещат счупени или надраскани табели.

Шосето продължава вече по долината на значително по-голямата река Атабаска. Съответно и водопадът Атабаска е по-впечатляващ – водата е много повече, а и височината на пада е по-голяма – 23 метра. Долината се разширява. Ледниците и заснежени върхове постепенно

в дуплянките на къмпингите, на местата за наблюдения и дори по отбивките на шосетата, специални надписи и недвусмислени картинки разпореждат: „Осигурете им пространство“, „Не ги доближавайте“. Посочени са и регламентирани, вероятно някакви обосновани разстояния – за мечки, вълци, койоти и различни видове котки – 100 метра, за елени, кози, сърни и козирози – 30. Дано и животните да могат да преценяват тези разстояния, но все пак табелите са предназначени не за тях, а за четящи и мислещи същества. Някому може да звучи смешно, но в тази практика има значима символика и очевидно работи. Затова без никакъв страх стадо кошутки, предвождани от елен с огромни рога, излиза спокойно на паша до сами шосе № 93, само километър от градчето Джаспър, в тясна ивица гора, зад която се простира голям и оживен къмпинг. Стадото едва не става причина за верижна катастрофа на коли, спиращи внезапно за неочаквано и безплатно „фотосафари“.

Единственото селище на територията на Национален парк „Джаспър“ е едноименното градче, разположено на 1060 м н.в., в подножието на Пирамид Маунтин. Възникнало е около втората трансканадска железопътна линия, пресичаща Скалистите планини, с чието достигане до тук е свързано и създаването на парка през 1907 година. Със своите 4700 постоянни жители и 2200 хотелски стаи Джаспър не се отличава много от селищата в другите национални паркове в Скалистите планини. Същите ненапращващи се двуетажни сгради, спретнати улици и повсеместно спокойствие. Дори типичните за северноамериканските железници безкрайни композиции товарни влакове, понякога с над 200 вагона, преминават някак неусетно и изне-

надващо безшумно по линията, разположена неотлъчно до главната улица по цялата дължина на града.

Тук, в близките околности, се намират повечето от популярните забележителности на парка. Най-близо над града са езерата Патрисия и Пирамид, прочути с красивите отражения на околните масиви върху спокойната водна повърхност, нарушавана само от многото водопадащи птици или от някоя група кануисти.

На отсрещния склон на връх Уистлър за 7 минути кабинката на въжената линия, наречена „небесен трамвай“, достига до 2265 м н.в., а оттам има няколко пешеходни маршрута към върха и долината. Значително по-дълги трекингов маршрути има из масивите на отсрещния десен бряг на Атабаска – по Долината на петте езера, към планината Текара и към езерото Малин. То е най-голямото в парка и до него може да се стигне и по шосе. За около час с лодка се стига до остров, за който местните индианци са смятали, че е населен с духове. Така се казва и сега - Spirit Island.

Реката, която изтича от езерото Малин, по-надолу преминава през още едно – Медисин, и малко преди да се влее в Атабаска, пресича карстов масив, в който е издълбала малък, но много ефектен и живописен каньон. Дълбочината на места достига до 50 метра, а ширината в горната част се свива до 2 метра. Пътека с шест мостчета съпровожда и пресича реката по цялата дължина на каньона.

С това не се изчерпват всички забележителности на Националния парк „Джаспър“, които са разхвърляни из неговата урезулирана част. Но има и нещо друго – повече от 1/3 от територията на парка, в неговия северозападен край, е оставена свършено дива и непристъпна. Там няма не само шосета, но дори и трекингов пътеки. Не се обсъжда дали и кога там ще прониква „цивилизацията“. Остава да се решава следващо поколение. За разлика от други, много по-малки и с по-скромна природа държави по света, където се решава, че даденостите трябва да се усвояват (изконсумират) сега и изцяло!

Границата между двете зони минава приблизително по шосе № 16, което пресича парка. По него на 360 км на изток е Едмонтън, а на 800 на югозапад е Ванкувър.

Текст и снимки:
Кеворк Месроб

Езерото Патрисия

Езерото Пирамид

но се отдалечават. По-нарядко са върховете с височина над 3000 метра. За сметка на това се срещат все повече представители на флората и фауната.

Богатството на животинския свят на Канада е изключително. Пословична е и грижата за дивите животни. Преди е имало случаи на мечки, паднали или заклещени в контейнери за смет. Сега навсякъде, където се предполага, че е възможна поява на животни, особено на такива с лапи, капачици на контейнерите са изработени така, че да не могат да се отворят с елементарно движение, а имат нещо като брава или ключалка и са достъпни само за хората. В пътеводителите,

Дивата Шумагия

Удоволствието от това да пътуваш по непознати пътища и места с весела компания е незаменяемо. Отпратихме се към близката, а се оказа така непозната съседна страна Сърбия. Не става въпрос за известните Белград, Ниш, Пирот, които особено нашумяха последните години с т.нар. туристически шопинг уикенд. Отпратихме се към „сърцето“ на Сърбия – областта Шумагия. Това е най-богатият земеделски район, като пътят ни върти през подредени села и големи, поддържащи овощни градини. Известна с плодотата си реколтата, като най-забележителната е дюлевата (на сръбски дюнева-ча) ракия. Достигнахме първата спирка – град Чачак, където и пренощувахме.

От местните жители узнахме, че се гордеят с шумадския чай, като ни препоръчаха да пробваме. Опитаме го вечерта и той представява ракия с карамелизирана захар. Разбрахме, че сръбите от тази част се гордеят и с шумадския рокендрол, като ежегодно се провеждат многобройни концерти и музикални събития. Близо до централната улица има красиво подреден музей с историко-етнографска сбирка, а срещу него е 800-годишната църква „Свето Възнесение“. През последните години храмът е ремонтиран основно и вече изглежда като съвсем нов. На мястото на днешния Чачак е имало селище Градац. Съществувал е през Средновековието и е бил във владенията на Срацимир Завидович.

Самият град е отправна точка за много интересни дестинации. Наблизо са Мокра Гора с Дървенград и Шарганската осмица, известна като „Влакчето-носталгия“. А ако бяхме продължили на запад от град Чачак, посока границата с Босна и Херцеговина, шосе-

то постепенно щеше да ни отведе по завоите на Овчаро-Кабларската клисура. Следващите няколко километра пътят следва живописните меандри на река Западна Морава. Районът е известен и като Сръбският Атон, защото често от пътя има отбивки към манастири, които са на няколко века.

Продължихме към селцето Мокра Гора, непосредствено до едноименния национален парк на Сърбия. Планинският район изобилства от безброй добре маркирани и поддържани туристически пътеки. На много места има и информационни табла с указание за маршрутите. В тази планина е и вторият по височина връх в Сърбия след Миджур - връх Поглед (2156 м), планинският да бъде изкачен в бъдещо идване в района. Мокра Гора съединява Албанските Алпи с Динарската верига. Идеята ни е да опознаем най-голямата забележителност – Дървенград. Съществува и Каменград (намира се в Босна и Херцеговина), като и двата са дело на сръбския режисьор със световна слава – Емир Кустурица. По време на снимките на филма си „Животът е чудо“ е наблюдавал и се е любил неведнъж на отсрещния хълм Мечавник, където няколко години по-късно реализира мечтата си и построява етносело Дървенград. Концепцията, т.е. идеята за сътворяването на това селище е да бъдат организирани семинари за хора, които искат да навлязат в киноиндустрията, за концерти, работилница за изработка на керамика, ателиета за рисуване. Всичко е изработено от дърво – къщите, магазините и църквата са от дървен материал, дори улиците са от изрязани дървени жп траверси и направени на павета. Още с влизането в комплекса се озоваваме в

един друг свят, където лошото е изтрито. Улиците лесно се запомнят, защото са именни все на известни личности, на които сръбският режисьор се възхищава – улица „Иво Андрич“, улица „Бранислав Нушич“, площад „Диего Армандо Марадона“, както и главният площад на селцето – „Никола Тесла“ – цял квартал на славата. Насладата е огромна след домашната лимонада и невероятното кафе, които опитахме в местната сладкарница. Една от големите атракции на местния автопарк е трабант-лимузина. Има освен това и ресторант, книжарница, сувенирен магазин, кинозала, която се намира в приземния етаж на къщата, която обитава понякога самият Емир Кустурица. А зад нея има площадка за хеликоптер, за да посреща специални гости. Всички

Има и специални къщи за гости, където е възможно да останеш за нощуване. В центъра на селото се издига трипокривната островърха църква „Св. Сава“. Емир Кустурица дава германско име на творението си – Кустендорф, което в превод означава „град край реката“.

Мечавник е малък по площ хълм, но с толкова много култура, изкуство, кино, наука. От 2008 година започва провеждането на международен филмов фестивал Кустендорф, посветен на авторски филми. Брюкселската фондация за архитектура „Филип Ротие“ обявява тази забележителност за най-добро постижение в Европа през първото десетилетие на века. Целият комплекс Дървенград е създаден под егидата на УНИЦЕФ.

Отлична комбинация

от тунел в тунел. Едно-времешният теснолинеен влак дори си е имал име – Чира. Пътувайки по най-живописната част от трасето, ни се разкриват запомнящи се панорами към отсрещните хълмове и върхове.

Пътуването с парен локомотив и ретровлак си остава ярко приключение в живота на пътешественика и не е за пропускане.

Продължихме да опознаваме красотите на централната част на Сърбия, като се отправихме към Рашки окръг, където се намира град Върнячка баня – първият сръбски СПА курорт. Тази година ще чества 150 години от откриването си. Градът е разположен край река Западна Морава и има население около десет хиляди души. Известен е със седемте минерални извора – Топла вода, Слатина, Снежник, Езеро, Борак, Бели извор, Врнячко врело. Водата на всеки от изворите има целебни качества и помага при различни заболявания. Лечебните свойства на водите се знаят още от римско време – II–IV век.

Днешното си име курортът получава благодарение на великия пътешественик Феликс Каниц, по името на близкото село Врнци. Врабчето Гочко е символ на града и на самия център има негов паметник. Построени са 33 моста над реката, преминаваща през селището. Един от мостовите е за времето се във вечна любов, която я заключили с катинар тук. Знае се легенда от стари времена за момче и момиче, които са се срещали често на моста. Но дошла войната и момъкът заминал към Гърция войник. С години очаквала своя любим, а той се загомял и останал да живее там. Момичето разбрало за това и скоро погинало от мъка. Паркът е просторен, с много алеи, и представлява енциклопедия на ботаника. Има обособена част, наречена Японската градина. И в този град не липсват привлекателни сладкарници и местни заведения с жива музика и забавления до зори.

Текст и снимки:
Руси Стойчев,
гр. Карнобат

постройки са в традиционен стил на старите сръбски къщи от различни райони, като една с една не си приличат. Туристите ежедневно могат да видят в кинозалона късометражни филми, режисирани от сръбския режисьор.

с града на Кустурица е да счѐтаем и разходка с „Влакчето носталгия“ – парен локомотив, който трова пуфти по нанагорницето, изкачвайки Мокра Гора. Шарганската осмица е теснолинейка, т.е. нестандартна железопътна линия, само 760 мм ширина, и е свързвала Сараево с Белград, но след 1974 година е затворена и реконструирана (такава теснолинейка в България остана само между гара Септември и гара Добринище). Някога влакът е бил пълен и преминавал няколко стотин километра, днес е туристическа атракция и е подновен само между гарите Мокра Гора и Шарган Витаси. Интересът към нея необичайно силно се засилва след всяка изминала година с туристи от различни краища на света. Нарича се осмица, защото линията се извира и усуква почти до формата на осмица, докато се изкачва нагоре в планината и минава

Първата гара се казва Мокра Гора и следват 13 километра до гара Ятаре, откъдето влакът се връща към началото. По пътя се преминава през 22 тунела и 10 моста и няколко малки гари. На едната спирка се намира „Камъкът на любовта“. Поверие гласи, че ако го докоснеш или оставиш монета, любовта ще ти бъде постоянен спътник в живота. Гара Голубичи е построена специално за филма „Животът е чудо“ на Емир Кустурица. Именно от тук той е наблюдавал отсрещния хълм Мечавник със своя бъдещ Дървенград.

След завръщането от разходката с необикновеното влакче из дивата природа идва ред за редица фотоси на други ретролокомотиви, поставени като експонати. Наблизо има сувенирен магазин, а за любителите на сръбската кухня е и ресторантът, чието меню е изцяло от сръбски специалитети – урнабез, каймак, плескавица... Изборът е богат!

Замъкът на Дракула

Още от древността до нас са дошли предания за чудовища, чието хоби и любимо занимание било да пият кръвта на хората. За разлика от тях легендата за кръвожадния трансилвански граф Дракула се появила сравнително неотдавна.

Всичко започнало в края на XIX век, когато ирландският писател Брам Стокър написал своя известен роман „Дракула“. В тази творба за пръв път се появява образът на граф Дракула, който по-късно става най-популярният кинематографичен и литературен персонаж на „вампир“.

Името „Дракула“ е заимствано от историческа личност – влашкия владетел Влад III Дракула (Влад Цепеш), известен с крайната си жестокост.

Докато работел върху романа, Брам Стокър задълбочено изучавал историята и фолклора на Трансилвания. В неговата книга граф Дракула живее в замък близо до дефилето Борго в Трансилвания. Но резиденцията на истинския Влад Цепеш, който станал прототип на графа, в действителност се намирала в днешния румънски град Търговище, столицата на Влахия.

Защо вампирът от книгата живее в Трансилвания? Възможно е Стокър да се е натъкнал на легендата, че Влад Цепеш често прекарвал нощта в замък Бран по време на походите си.

Замъкът Бран се намира в Трансилвания, наистина недалеч от една клисура – но това не е

измисленото от Стокър дефиле Борго. Сега замъкът Бран се нарича „Замъкът на Дракула“, въпреки че тази крепост никога не е принадлежала на Влад Цепеш. Замъкът бил определен като „вампирски“ едва през XX век, след феноменалния успех на романа, когато феновете на историите за вампири започнали да търсят легендарното убежище на страховития граф.

Бащата на Влад Цепеш бил наричан Дракула (Дракон), защото членувал в елитния рицарски Орден на Дракона, основан от унгарския крал Сигизмунд I. Синът му наследил този прякор.

Жестокостта на графа била негова отличителна черта. Веднъж той заповядал да заковат с гвоздеи шапките в главите на чуждестранни посланици (според едни източници италиански, според други – турски), които отказали да ги свалят пред него.

Борбата му срещу бедността също била ужасяващо оригинална. Понеек знаел, че мнозина от просящите се преструват на бедни, за да събират милостиня, веднъж той ги събрал в една дървена сграда, настанил ги зад дълги маси, нахранил ги богато, след което заповядал да бъдат изгорени живи заедно със сградата.

Хората живеели в страх, но Влад Цепеш успял да изкорени престъпността до дъно. За да демонстрира това си постижение, той заповядал до кладенеца в центъра на Търговище да бъде поставена златна чаша. Всеки желаещ можел да пие с нея. Никои

не охранявал скъпоценната чаша – но и никои не посмял да я открадне, защото знаел, че го чака свирепо наказание. Златната чаша останала недокосната до кладенеца даже 25 години след смъртта на графа. Някои смятали Влад III за луд тиранин, други казвали, че е магьосник и е сключил сделка с тъмните сили.

В поредица от междуособни войни и дворцови преврати граф Дракула бил убит. След смъртта му сред народа се родила легенда, че се е превърнал във вампир. За това имало основания – безбройните му жертви

често проклинали своя мъчител преди смъртта си. Според друга легенда, тялото на Дракула изчезнало от гроба скоро след погребението му.

Брам Стокър вероятно научил тези легенди и затова нарекъл своя герой Дракула. Освен това псевдонимът на Влад III може да бъде преведен не само като „дракон“, но и като „дьявол“.

„Замъкът на Дракула“ и неговият гроб днес са място за посещение на многобройни туристи. Тук има действащ музей. Но скоро след началото на притока от посетители, които желаели да се докоснат до „най-ва-

жния вампир“, мястото на погребението било преместено. Сега вече никои не знае къде са погребани останките на Влад Цепеш и дали изобщо съществуват.

Когато посетите замък Бран, не забравяйте да си купите традиционна трансилванска керамика, маски и занаятчийски изделия от дърво – такива сувенири се продават в околните магазини. Всъщност, това не са само сувенири, а и символичните емблеми на Бран.

Друга местна атракция са местните сирена. Казват, че са толкова вкусни, та чак предиз-

викват световъртеж. Някои сортове са „опаковани“ в дървесна кора.

Непременно си купете нещо „вампирско“ – макар легендите за граф Дракула да са измислици, в Бран туристите охотно купуват мрачни маски, фалшиви зъби, изкуствена кръв и други реквизити на „вампиризма“.

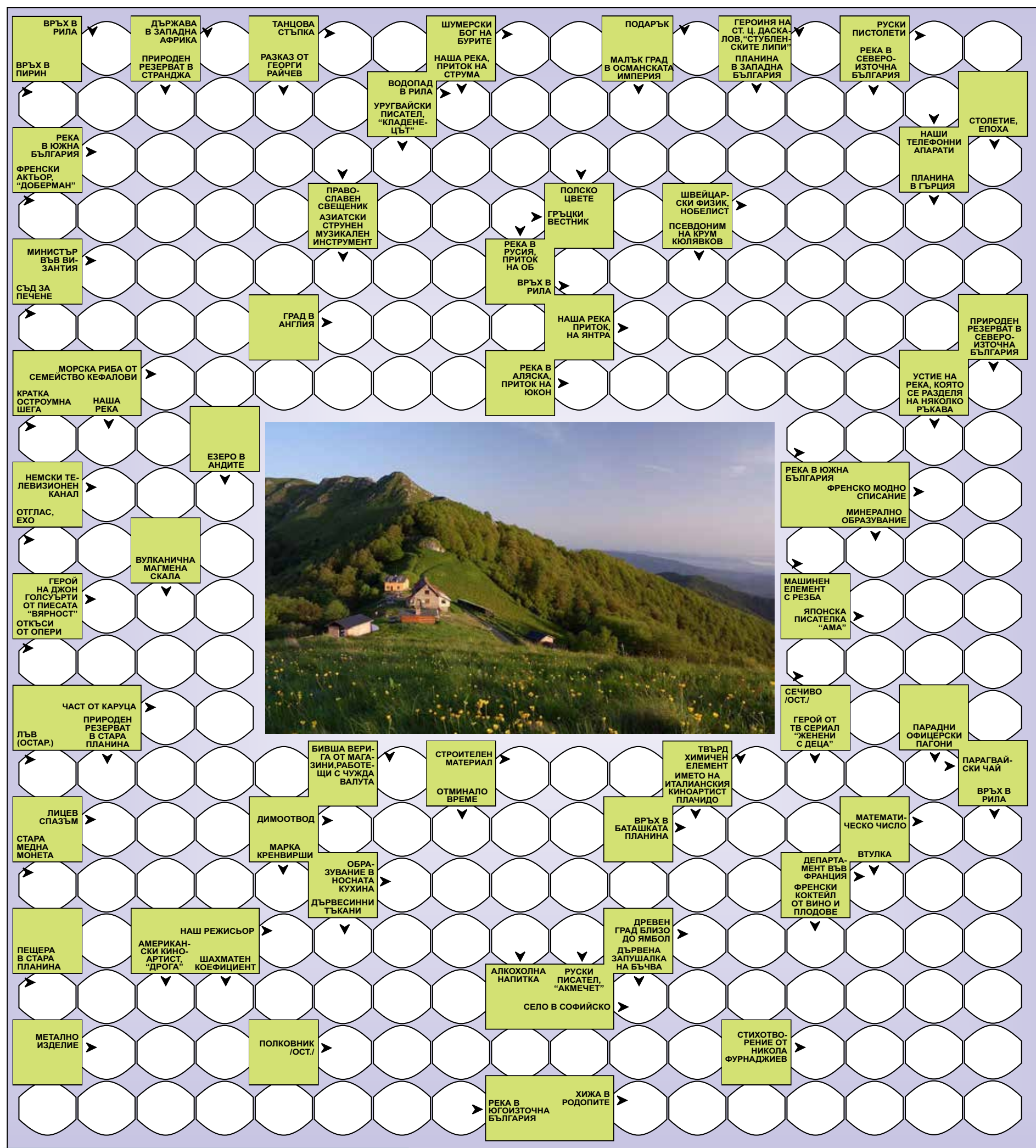
Туризмът, който желае по-силни емоции, има възможност да легне или поне да седне в ковчег, каквито се предлагат в околните кафенета. Големите утешение е, че това все пак не е собственият ковчег. В някои тукашни заведения баровете са оформени като подобни погребални реквизити.

Желаещите могат да посетят замък Бран и без да се впускат във вампирски истории. Все пак това е ценен паметник на средновековната военна архитектура в Румъния. Когато човек гледа крепостните стени, извисяващи се в планината, лесно може да си представи как са били шурмувани под дъжд от стрели, камъни и вряла смола. Жителите защитавали храбро своя град и домовете си – често срещаната, но винаги възбуждаща история на великото европейско Средновековие.

Днес до замък Бран се стига доста по-лесно, отколкото по времето на Дракула: с влак от Букурещ до Брашов (188 км), а след това с автобус, който отпътува на всеки половин час. Пътуваният трябва да внимава да не слезе на автогара Бран, а да продължи до самия замък. Времето за пътуване с автобуса е 30 минути.

Любомир Атанасов

РЕЧНИК: АСЛАН, АТЛИ, ИКСА, КАСАБА, МЕЛ, НЕА, НОР, ОНЕТИ, ТАР, РОРЕР, ТАНАНА, ЪРТ.

Виктория КРЪСТЕВА

ОТГОВОРИ

ВОДОПАДНО: Па. Им. ТТ. Кутело. Скаваница. Синаповска река. Касел. Неа. Ропр. Лотер. ОТВЕСНО: Мусала. Искър. Стенето. Тисовица. Риолит. Ден. Сенегал. Титикака. ЕПО. Камилата. Тава. Атри. Бенита. Илария. Таната. Виц. Арда. САТ. "Ел". Ек. Бот. Ррт. Ота. Ари. "Лано". Кен. Поп. Тар. Лика. Онег. Корекон. Светла. Минано. Икса. Вино. Мак. Анов. Алат. Ок. Аслан. Вар. Мате. Тик. Комин. Мел. Пи. Петак. Риолит. Нор. Еренов. Кабиле. Касаба. Чен. Дар. Мен. Микеле. Верила. Метал. Никопина. Ал. Боне. Царапар. Оопт. Леденика. Чепонеч. Тел. Колопен. "Лете". Ропотамо. Перелик. Нинел. ТА. Ета. Делта. Енолет. Ера. Балтата. Иречек.

В САЙТА НА BTS -
www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на BTS и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на BTS.

Планинска спасителна служба
При нещастен случай дежурни телефони:
GSM: 1470
за абонати на MTel и VIVACOM
0887 100 237/238
- за абонати на останалите оператори;
02 963 2000 - стационарен телефон
Централен дежурен пост,
свързан с телефон 112
www.pss-bg.bg

Издава: БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
Тел: 02/ 93 00 680; 0882 966 134; ISSN-0205-0943
www.btsbg.org
Ако изпращате текстове по електронната поща,
дублирайте задължително на двата адреса:
exobts@gmail.com и на emateina@gmail.com

В редакцията не се приемат ръкописни текстове.
Последен срок за получаване на материали - 30-о число на месеца.
ГЛАВЕН РЕДАКТОР: Емилия Матеина
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; инж. Иван Петров – председател на Българската асоциация по картография; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев, Елисавета Първанова, м. с. по алпинизъм, Йордан Йорданов - експерт „Хижи и маркировка” в BTS, Константин Койнов – ориентиращ, генерален секретар на Българската федерация по ориентиране

Графично оформление и предпечат: Петя Бабукова

Печат: "Алианс ПРИНТ"

Работна среща на БТС и президента на Европейската асоциация за пешеходен туризъм

На 21 март т.г. в София пристигна Борис Мичич от Планинарския съюз на Сърбия, избран за президент на Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ERA) на Генералната среща в края на септември 2017 г. в Брашов, Румъния. Той беше в София за участие в „Европейски спортен форум 2018“ (22-23 март), който се провежда в хотел „Маринела“. Това събитие се провежда всяка година от Европейската комисиия и на него се обсъждат с европейските институции проблемите в областта на спорта. Софийският форум бе открит от министъра на младежта и спорта Красен Кралев, от еврокомисаря по образованието, културата, младежта и спорта Тибор Наврачич и от кмета на София Йорданка Фандъкова.

Борис Мичич бе гост и на Българския туристически съюз, който е дългогодишен член на ERA. Един от основните дискусирани въпроси на срещата беше съвместно-

От ляво на дясно: Ингрид Хайек, Зорница Рагонова, Борис Мичич, Алексей Стоеф, Искра Чернева

то участие на България и Сърбия в европейски проекти за трансгранично сътрудничество, свързани с туризма. Бяха обсъдени и организационни въпроси от взаимен интерес, като се

наблегна на участието на нашия съюз в инициативите на ERA, една от които е „Най-доброто от Европа - водещи квалитетни туристически маршрути“, предлагаща прозрачна система от

критерии за подобряване качеството на пешеходните маршрути в Европа. На срещата гост бе и Ингрид Хайек от ЕУМА - Европейската планинска асоциация. Домакини бяха проф. Алек-

сей Стоеф - председател на Сдружение „БТС“, и Зорница Рагонова - изпълнителен секретар на Сдружението.

В края на март т.г. Българският туристически съюз получи одо-

брене и висока оценка от президиума на ERA за изготвената „Наредба за маркировка на туристическите пътища в България“.

Искра Чернева

Център за квалификация на кадрите ще заработи пилотно в София

„Поздравяваме ви и ви подкрепяме, че сте избрали толкова важни и отговорни специалности за професионалната си подготовка. Те са от изключително значение за устойчивото развитие на българския туризъм и качеството на предлаганите услуги“ - това заяви министърът на туризма Николина Ангелкова във Велинград при срещата си с преподаватели и ученици от Професионалната гимназия по икономика и туризъм „Алеко Константинов“. Министър Ангелкова посочи, че липсата на достатъчно подготвени кадри в туризма е един от основните проблеми, но това е предизвикателство, с което трябва да се справим. Рекорд-

ните ръстове, които отчита българският туризъм през последните две години, означават много повече усилия за посрещане и обслужване на нашите гости, затова е много важно връзката между бизнеса и образованието да бъде ефективна, каза тя. По примера на Испания, Италия и други страни Министерството на туризма планира да създаде Център за квалификация и преквалификация на кадрите в туризма съвместно с Министерството на образованието и науката. „Очакваме да стартираме пилотно проекта в София през следващата година. Ако върви успешно, ще направим клонове и в страната“, допълни тя.

Дарителска кампания на Българския туристически съюз Да възстановим заедно хижа „Богдан“

Построена преди 75 години от копривщенските туристи, хижа „Богдан“ е най-близкият подслон до средногорския връх със същото име. Преди 20 години тя изгаря, а това означава, че всички планинари и любители на природата, които минават през района на хижата, виждат само руини.

Затова ние Ви призоваваме:

**Нека съберем 100 000 лв.,
за да изградим хижата.**

Нека продължим традицията, според която от зората на организираното туристическо движение хижите са се строили изцяло с дарения и доброволен труд.

**НАЧИНИТЕ
ДА ПОМОГНЕТЕ СА:**

Като дарите средства в Централната на БТС или с пощенски запис на адрес: София, бул. „Васил Левски“ № 75, 5-и етаж, Пощенска кутия 427 в Централна поща, както и с доброволски труд.

Дарителската кампания се осъществява с помощта на ФПББ по програма „Да постигнем повече“, финансирана от фондация „Америка за България“.